Linjiila Iisaa
mo Marku winndi

No Yaayaa waajorii
(Matta 3.1-12, Lukka 3.1-18, Yuhanna 1.19-28)

1 Ɓum woni fuɗɗoode Kabaaru Lobbo haala
Iisaa Almasiihu Ɓii Laamɗo.
2 Ina winndaa e dewtere annabi Esaaya:
«Laamɗo wi'ii: Ndaaree, mi ardinante nulaaɗo am
moyyinane laawol.*
3 Daande ina yeewnoo ley ladde na wi'a:
Moyyinee laawol Joomiraaɗo,
ndartinee ɗati makko.»†
4 Nulaaɗo oon woni Yaayaa lootoowo lootagal
batisima‡. O ɓangii ley ladde, imo gooyna yimɓe
tuuba, lootiree lootagal batisima faa hakkeeji
muɓɓen njaafee.
5 Yimɓe leydi Yahuudiya e yimɓe Urusaliima fuu
ngari to makko. Iɓe kaalta hakkeeji maɓɓe, de
Yaayaa ina loota ɓe lootagal batisima ley gooruwol
Urdun.
6 Yaayaa ina ɓornii kaddule gaɗiraaɗe leeɓi
geeloodi, ina haɓɓii kaɓɓorgol nguru, ina wuuri
baɓɓatti e njuumndi ladde.
7 Imo waajoroo daande toownde, imo wi'a:
—Ɓurɗo kam baawɗe waran gaɗa am, mi fotaay
fay turaade mi haɓɓita ɓoggi paɗe makko.

---

* **1:2** Malakiya 3.1. † **1:3** Esaaya 40.3. ‡ **1:4** Ɓo wi'ete lootagal batisima dow haala batisima Yaayaa fu, lootagal tuubu maa mutineede du na wi'ee.

8 Miin, ndiyam batisima lootirmi on, de kanko
kaa, Ruuhu Ceniiɗo o lootirta on.

No Iisaa batisiraa e no Ibiliisa jarriborii mo (Matta 3.13-4.11, Lukka 3.21-22, 4.1-13)

9 Ley balɗe ɗeen, Iisaa yuuri Nasaraatu ley leydi
Galili, wari, de Yaayaa looti mo lootagal batisima
ley gooruwol Urdun.
10 Wakkati mo o wurtotonoo ndiyam ɗaam oon,
o yi'i kammu na udditii, o yi'i Ruuhu Ceniiɗo ina
jippoo e makko hono no wuugaandu ni.
11 Ndeen daande yuuri dow kammu, wi'i:
—Aan woni Ɓiyam mo korsinmi, aan ceyortoomi.
12 Wakkati oon fu, Ruuhu Laamɗo yaari mo ley
ladde.
13 O waɗi toon balɗe capanɗe nay, Seyɗaani ina
jarriboo mo. Imo woni hakkunde kulle ladde,
maleyka'en ina ngollana mo.

No Iisaa noddiri taalibaaɓe arandeeɓe (Matta 4.12-22, Lukka 4.14-15, 5.1-11)

14 Caggal uddeede Yaayaa ley kasu, Iisaa yehi
Galili ina waajoo Kabaaru Lobbo haala Laamɗo,
15 ina wi'a:
—Wakkati warii, laamu Laamɗo ɓadake. Tu-
ubee, ngoonɗinee Kabaaru Lobbo.
16 Iisaa ina yaha hunnduko maayo Galili, ɗoon
yi'i Simon e minyum Andire ina paɗɗa fiiliiji
muɓɓen ley maayo ngoon. Wo ɓe nanngooɓe liyyi.
17 Iisaa wi'i ɓe:
—Njokkee kam, mi waɗan on filotooɓe yimɓe.
18 Wakkati oon ɓe njoppi fiiliiji maɓɓe ɗiin, ɓe
njokki mo.

19 O yehi yeeso seeɗa, o yi'i Yaakuuba ɓii
Jebede e minyum Yuhanna ley laana muɓɓen ina
moyyintina fiiliiji.
20 Wakkati oon fu, o noddi ɓe. Ɓe njoppi baabiiɓe
Jebede, kam e gollooɓe muuɗum ley laana kaan, ɓe
njokki mo.

No Iisaa danniri gorko gonduɗo e ginnaaru (Lukka 4.31-37)

21 Caggal ɗuum, ɓe njehi ngalluure
Kafarnahum. Nyannde fowteteende, Iisaa naati
suudu waajordu, fuɗɗi waajaade.
22 Tawaaɓe ɗoon ɓeen kaaynaa e waaju makko
oon, sabo o waajorake ɓe no jom baawɗe ni,
wanaa hono jannginooɓe Tawreeta.
23 Gorko gonduɗo e ginnaaru ina woni e waa-
jordu nduun, wulli,
24 wi'i:
—Aan Iisaa mo Nasaraatu, ɗume jomi ma e
amin? A warii faa kalkaa min naa? Miɗo anndi
ko ngonɗaa, a Ceniiɗo yuuruɗo to Laamɗo!
25 Iisaa sappani ginnaaru nduun e semmbe,
wi'i:
—Deyyina, yaltu e makko!
26 Ginnaaru nduun dimmbi gorko oon semmbe,
feekii feekaango toowngo, yalti e makko.
27 Jamaa oon fuu ɗum haaynii ɗum, heddii ina
yamundura:
—Ɗum wo ɗume? Ɗum wo anndal kesal koy! Imo
yamira fay ginnaaji de iɗi ɗowtanoo mo.
28 Wakkati gooto kabaaru makko sankitii ley
leydi Galili fuu.

No Iisaa selliniri nyawɓe heewɓe
(Matta 8.14-17, Lukka 4.38-41)

29 Nde ɓe njaltunoo waajordu nduun ndeen, ɓe
njehi wuro Simon e Andire. Yaakuuba e Yuhanna
njaadi e maɓɓe.
30 Esoo Simon debbo ina fukkii wo jontaaɗo.
Iisaa yottii tan, haalanaa haala makko,
31 ɓattitii mo, nanngi junngo makko, ummini
mo. Wakkati oon o daɗi e jontere makko, de o
weerni ɓe.
32 Wakkati futuro nde naange yannoo fuu,
yimɓe ngaddani Iisaa nyawɓe e wonduɓe e gin-
naaji fuu.
33 Ngalluure ndeen fuu hawriti to dammbugal
ngaal.
34 O danni nyawɓe heewɓe, nyawɓe nyawuuji ɗi
kawtaa sii. O riiwi ginnaaji keewɗi, o accataa ɗi
kaala, sabo iɗi anndi mo o woni.

No Iisaa waajorii ley Galili
(Lukka 4.42-44)

35 Jaango majjum, Iisaa hejji gilla law, yehi
nokku perwuɗo ina waɗa toon du'aare.
36 Simon e wonduɓe e muuɗum ina piloo mo.
37 Nde ɓe njiinoo mo ndeen, ɓe mbi'i mo:
—Yimɓe fuu ina pile.
38 Iisaa wi'i ɓe:
—En njaha ley gure ɓadiiɗe ɗeen faa mi waajoo
toon du, sabo wo ɗuum waddi kam.
39 O yehi ley leydi Galili fuu, imo waajoo ley
cuuɗi maɓɓe baajordi, imo riiwa ginnaaji.

No Iisaa selliniri ceppinɗo
(Matta 8.1-4, Lukka 5.12-16)

40 Gorko ceppindo wari dikkinii yeeso makko,
nyaagii mo, wi'i:
—Si a muuyii fu, ada waawi dannude kam faa mi
laaɓa.
41 Iisaa yurmii mo, foorti junngo muudum,
meemi mo, wi'i:
—Mi muuyii, dadu!
42 Wakkati oon, ceppam daam dilli e gorko oon,
o dadi.
43 Wakkati oon fu, Iisaa yoppi mo de gongini mo,
44 wi'i:
—Tinna, taa humpitin fay gooto. Ammaa yahu
holloy hoore maa almaami, ngadanaa laaɓugol
maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oon, faa
faamina ɓe a dadii.
45 Ammaa kanko, ko o dillu doon fu, o fuddi
sankitinde kabaaru oon. Ɗum wadi de Iisaa
waawaa naatude galluuje si yimɓe paamanii dum.
O heddii ladde, yimɓe ina yuura tatteeji fuu ina
ngara to makko.

2

No Iisaa selliniri mo ɓanndu waatundu
(Matta 9.1-8, Lukka 5.17-26)

1 Gada baldе seeda, Iisaa warti ngalluure Kafar-
nahum. Yimɓe nani o wartii imo woni ley suudu.
2 Jamaa keewdo hawriti ley suudu doon faa
nokkuure fuu heddaaki, fay yaasin dammbugal
toon. Heddii imo waajoo ɓe konngol Laamdo.
3 Yimɓe ngari, ngaddani mo gorko mo ɓanndu
waatundu. Worɓe nayo na ndonndii dum.
4 De ɓe kunngii yottinde mo to Iisaa saabe jamaa
oon. Ndelle ɓe yeeŋi dow suudu nduun, ɓe njuli

dow ɗo fotata e Iisaa, de ɓe njippiniri ɗoon mo
ɓanndu waatundu oon, tawi ina fukkinaa e daɗɗo.
5 Nde Iisaa yiinoo goonɗinal maɓɓe ndeen, wi'i
mo ɓanndu waatundu oon:
—Ɓinngel am, hakkeeji maa njaafaama.
6 Jannginooɓe Tawreeta jooɗinooɓe ɗoon ɓeen
ina miiloo e ɓerɗe muɓɓen:
7 «Ko waɗi gorko o na haalira hono ni? O
mbonkake Laamɗo! Moy waawi yaafaade hak-
keeji sanaa Laamɗo gooto oon?»
8 Iisaa faami wakkati oon miilooji maɓɓe, wi'i
ɓe:
—Ɗume waɗi de oɗon miiloo miilooji gaaɗi ni e
ɓerɗe mooɗon?
9 Ɗume ɓuri hoyude? Yalla wi'ude mo ɓanndum
waati hakkeeji muuɗum njaafaama, naa wi'ude
ɗum ummoo, hooya daɗɗo muuɗum, yaha?
10 Ammaa, faa mi faamina on Ɓii Neɗɗo ina jogii
baawɗe yaafaade hakkeeji ley adunaaru ndu...
Ndeen, o wi'i mo ɓanndu waatundu oon:
11 —Miɗo haalane: umma, hooyu daɗɗo maa,
kootaa suudu maa.
12 Wakkati oon gorko oon ummii, hooyi daɗɗo
mum, dilli yeeso yimɓe ɓeen fuu. Ɓe fuu ɗum
haaynii ɓe, ɓe keddii iɓe njetta Laamɗo, iɓe mbi'a:
—Min nji'aay hono ɗum abada!

No Iisaa noddiri Lewi
(Matta 9.9-13, Lukka 5.27-32)

13 Iisaa yeccitii to maayo toon. Jamaa oon fuu
tawi mo toon, imo waajoo ɗum'en.
14 Nde o yahannoo ndeen, o yi'i Lewi ɓii Alfaa
ina jooɗii e suudu to lampo nanngetee, o wi'i ɗum:
—Jokkam!

Lewi ummii, jokki mo.
15 Nde Iisaa nyaamannoo e ley suudu Lewi
ndeen, nanngooɓe lampo heewɓe e luttuɓe woɓɓe
na njooɗii, ina nyaamda e makko, kanko e taal-
ibaaɓe makko. Sabo yimɓe heewɓe ina njokki
Iisaa.
16 Jannginooɓe Tawreeta jeyaaɓe e waalde
Farisa'en nji'i Iisaa ina nyaamda e yimɓe ɓeen,
mbi'i taalibaaɓe makko ɓeen:
—Ko waɗi de imo nyaamda e nanngooɓe lampo
e luttuɓe woɓɓe?
17 Nde o nannoo ɗum ndeen, o wi'i ɓe:
—Wanaa selluɓe kaajaa cawroowo, wo nyawɓe
kaajaa cawroowo. Mi waraay faa mi nodda dar-
tiiɓe. Wo luttuɓe ngarumi noddude.

Haala suumayeere
(Matta 9.14-17, Lukka 5.33-39)

18 Taalibaaɓe Yaayaa e Farisa'en ina cuumoo. E
ley ɗuum, yimɓe ngari, yami Iisaa:
—Ko waɗi de taalibaaɓe Yaayaa e taalibaaɓe
Farisa'en ina cuumoo, de ɓe maa ɓeen
cuumataako?
19 O jaabii ɓe, o wi'i:
—Yalla warɓe ɓangal ina mbaawi suumaade
tawa ɓaŋuɗo oon ina wondi e muɓɓen naa?
Mbaawaa. Sini ɓaŋuɗo oon ina wondi e maɓɓe, ɓe
cuumataako.
20 Ammaa balɗe ngaran ɗe ɓaŋuɗo oon ittetee e
hakkunde maɓɓe. E balɗe ɗeen ɓe cuumotoo.
21 Fay gooto fidataa tekkere heyre e kaddun-
gal kiinngal. Si ɗum waɗii, tekkere heyre ndeen
fooɗan kaddungal kiinngal ngaal, de ceekol ngool
ɓeydoo.

22 Katin du fay gooto loowataa cabijam kesam e
sumalleeji kiiɓɗi. Si ɗum waɗii fu, cabijam ɗaam
fusan ɗi, kanjam e sumalleeji ɗiin fuu mbona.
Cabijam kesam e sumalleeji kesi loowetee!

Haala nyalaande fowteteende
(Matta 12.1-8, Lukka 6.1-5)

23 Waɗiino e nyalaande fowteteende wootere,
Iisaa ina rewi ley gese. Taalibaaɓe muuɗum ina
itta cammeeji alkama e laawol ngool.
24 Ndeen Farisa'en mbi'i mo:
—Ndaaru, ɗume waɗi de taalibaaɓe maa ɓe ina
ngolla ko haɗaa golleede nyannde fowteteende?
25 O jaabii ɓe, o wi'i:
—Yalla on njanngaay ko Daawda waɗi nde yol-
bunoo na haajaa ko nyaametee, kam e yaadiraaɓe
muuɗum naa?
26 O naati hukum Laamɗo e ley jamaanu Al-
maami Mawɗo bi'eteeɗo Abiyatar, o nyaami bu-
uru cakkaaɗo oon, o hokki yaadiraaɓe makko du.
Tawi le, wo almaami'en tan njeyi nyaamude bu-
uru oon.
27 Iisaa wi'i ɓe katin:
—Nyalaande fowteteende ndeen wo saabe
neɗɗo waɗiraa, wanaa neɗɗo waɗiraa saabe
nyalaande fowteteende ndeen.
28 Ndelle fay nyannde fowteteende ndeen, Ɓii
Neɗɗo woni joomum.

3

No Iisaa selliniri gorko ley nyalaande fowte-
teende
(Matta 12.9-14, Lukka 6.6-11)

1 Iisaa naati ley suudu waajordu nduun katin, o
tawi toon gorko mo junngo waanngo.
2 Yimɓe wonɓe ɗoon ɓeen na taykoo Iisaa, iɓe
ndaara yalla dannan gorko oon ley nyalaande
fowteteende ndeen, faa ɓe keɓa ko ɓe pelira ɗum.
3 Iisaa wi'i mo junngo waanngo oon:
—Umma, dara hakkunde maɓɓe!
4 Caggal ɗuum, o yami ɓe:
—Ɗume dagii nyannde fowteteende, gollude ko
woodi naa gollude ko boni? Dannude neɗɗo naa
warude ɗum?
Ammaa ɓe njaabaaki.
5 Iisaa yeewri ɓe tikkere, yoorgol ɓerɗe maɓɓe
ngool woyni yonki makko. O wi'i gorko oon:
—Foortu junngo maa!
Oon foorti ngo tan, ngo dadi.
6 Wakkati oon, Farisa'en ɓeen njalti, njooɗodii e
daraniiɓe Hirudus faa ndawrida no mbarda Iisaa.

No yimɓe ngardi to Iisaa

7 Caggal ɗuum, Iisaa e taalibaaɓe muuɗum dilli
ɗoon, njehi maayo. Jamaa keewɗo yuuruɗo Galili
jokki mo.
8 Yimɓe heewɓe, yuuruɓe Yahuudiya e Urusali-
ima e Idumiya e leydi lettugal Urdun e seraaji
Tirus e Sidon, nani ko o waɗata ɗuum, ngari to
makko.
9 Iisaa wi'i taalibaaɓe muuɗum ɓeen pilanoo
ɗum laana taa jamaa oon ɓilla ɗum.
10 Saabe ko o dannata heewɓe ɗuum waɗi de
nyawɓe ɓeen fuu kenyanii mo faa meema mo.
11 Wakkati mo ginnaaji nji'i mo fu, ina kippoo,
ina yeewnoo, ina mbi'a:
—Aan a Ɓii Laamɗo!

12 Imo sappana ɓe sanne taa ɓe kumpita fay
gooto kabaaru makko.

No Iisaa suɓorii taalibaaɓe sappo e ɗiɗo (Matta 10.1-4, Lukka 6.12-16)

13 Caggal ɗuum, Iisaa yeeŋowi dow waamnde,
noddi ɓe muuyi, de ɓe ngari to muuɗum.
14 O suɓii sappo e ɗiɗo, faa ngonda e makko, o
nula ɗum'en mbaajowoo,
15 wooɗi o hokka ɗum'en baawɗe riiwude gin-
naaji.
16 Inan inɗe sappo e ɗiɗo ɓe o suɓii ɓeen: Simon
mo o innditiri Piyeer
17 e Yaakuuba e minyum bi'eteeɗo Yuhanna,
ɓiɓɓe Jebede ɓe o innditiri Bowanerges ɓeen,
(maanaa majjum woni «Ɓiɓɓe Riggaango»),
18 kam e Andire e Filipu e Bartolome e Matta
e Tomaa e Yaakuuba ɓii Alfaa e Tadde e Simon
kiranoowo suudu baaba
19 e Yahuuda Isikariyotto jambotooɗo mo oon.

No Iisaa riiwrata ginnaaji e Baawɗe Laamɗo (Matta 12.22-32, Lukka 11.14-23, 12.10)

20 Caggal ɗuum, o hooti. Jamaa hawriti dow
makko katin faa kanko e taalibaaɓe makko ɓe
kunngii heɓude no ɓe nyaamira.
21 Nde sakiraaɓe makko nannoo ɗum ndeen,
ngarani mo, sabo wi'aama hoore makko wayli-
take.
22 Jannginooɓe Tawreeta yuurnooɓe Urusaliima
ngari, mbi'i:
—Beeljebul, hooreejo ginnaaji oon woni e
makko. Wo kam hokki mo baawɗe riiwude
ginnaaji ɗiin.

23 De Iisaa noddi ɓe ɓe ngara to muuɗum, bann-
dani ɓe, wi'i:
—Noy Seyɗaani waawirta riiwude hoore
muuɗum?
24 Si laamu feccake ina habda fu, laamu nguun
waawataa heddaade.
25 Katin du si galle feccake ina habda fu, galle
oon waawataa heddaade.
26 Ndelle, si Seyɗaani feccake ina haɓa e hoore
mum fu, waawataa heddaade, wo ɗum timmoode
muuɗum.
27 Iisaa jokkintini wi'i:
—Fay gooto waawaa naatude ley galle gorko jom
semmbe de hooya jawdi muuɗum. Sanaa artoo
haɓɓa joomum tafon, ndeen ina waawi hooyude
ko woni ley suudu muuɗum.
28 Goonga kaalanammi on: yimɓe ina mbaawi
yaafeede hakkeeji muɓɓen fuu e mbonkaaji ɗi ɓe
mbonkii Laamɗo fuu.
29 Kaa mbonkiiɗo Ruuhu Ceniiɗo oon yaafa-
taake abada. Hakke joomum heddoto dow
muuɗum faa abada.
30 Iisaa wi'irii noon saabe ko ɓe mbi'i imo wondi
e ginnaaru ɗuum.

Minyiraaɓe Iisaa e inna muuɗum
(Matta 12.46-50, Lukka 8.19-21)

31 Inna Iisaa e minyiraaɓe Iisaa worɓe ngari,
ndarii yaasin suudu ɗoon, de neli o noddee.
32 Ɗo jamaa oon fiilii mo ɗoon, ɓe mbi'i mo:
—Inna maa e minyiraaɓe maa na ngoni yaasin,
ina kaajaa ma.
33 O jaabii, o wi'i:
—Moy woni inna am e minyiraaɓe am?
34 O ndaari jooɗiiɓe ina piilii mo ɓeen, o wi'i:

—Inan inna am e minyiraaɓe am.
35 Sabo gaɗoowo muuyɗe Laamɗo, kam woni
minyam gorko naa minyam debbo naa inna am.

4

Banndol haala aawoowo
(Matta 13.1-9, Lukka 8.4-8)

1 Iisaa ina waajoo hunnduko maayo ngoon
katin. Jamaa keewɗo fiilii mo faa o naati laana
ndiyam, o jooɗii ley makka. Jamaa oon fuu ina
woni hunnduko maayo ngoon.
2 Imo waajoroo ɓe e banndi keewɗi, imo wi'a ɓe:
3 —Kettindee! Aawoowo yalti faa saaka aawdi.
4 E ley aawugol ngool, aawdi ngondi saami e
laawol, de pooli ngari cuɓi ndi.
5 Yoga mayri saami e korokaaye ɗo leydi hee-
waa, ndi fuɗi law, sabo leydi ndiin ɗuuɗaa.
6 Ammaa nde naange wulnoo fu, ndi ɗayli, ndi
yoori sabo ndi waɗaay ɗaɗi.
7 Yoga mayri saami ɗo kebbe puɗata. Kebbe
ɗeen mawni, ɓilli ndi, ndi rimaay.
8 Yoga mayri saami e leydi lobbiri, fuɗi, mawni,
rimi: yoga ɓeydake kile capanɗe tati, yoga ca-
panɗe jeegom, yoga hemre.
9 Caggal ɗuum, o wi'i:
—Jom nowru nanooru fuu, nana!

No Iisaa holliri ko waɗi de na banndana yimɓe
(Matta 13.10-17, Lukka 8.9-10)

10 Nde Iisaa toowtunoo yimɓe ɓeen fu, taal-
ibaaɓe sappo e ɗiɗo ɓeen e yimɓe fiiliiɓe mo ɓeen
yami mo e dow banndi ɗiin.
11 O wi'i ɓe:

—Onon, on kokkaama faamude ko suudii e kabaaru laamu Laamɗo. De wonɓe yaasin ɓeen, huunde fuu sanaa mbanndanee.
12 Ɗum wadi de:
«ina ndaara faa wooɗa tawa nji'ataa,
ina nana faa laaɓa tawa paamataa,
faa taa ɓe tuuba de ɓe njaafee.»*

No Iisaa fiirtiri banndol aawoowo (Matta 13.18-23, Lukka 8.11-15)

13 O wi'i ɓe:
—On paamaay banndol ngol naa? Noy paamirton banndi goddi diin fuu ndelle?
14 Aawoowo oon wo konngol Laamɗo aawata.
15 Aawdi caamundi sera laawol ndiin wo nanɓe konngol ngool, de wakkati oon fu Seyɗaani wara, itta ko aawaa e maɓɓe duum.
16 Aawaandi dow korokaaye ndiin woni nanɓe ngol, de njaɓɓorii ngol seyo wakkati gooto.
17 Ammaa ngol walaa ɗadi e maɓɓe, wakkati seeɗa tan ngol wonata e maɓɓe. Nde ɓillaare naa torra hewti ɓe saabe konngol ngool fu, ɓe njoppan ngol wakkati gooto.
18 Aawaandi ley kebbe ndiin woni nanɓe ngol,
19 ammaa kaɓɓu-ko'u adunaaru e eytugol jawdi, kam e muuyɗe yonki goddɗe naatan ɓe, ɓilla ngol, ngol laatoo dimarol.
20 Kaa ɗo aawdi ndiin saami e leydi lobbiri ɗoon, ɓeen ngoni nanooɓe konngol ngool de njaɓa ngol. Ɓe ndiman: yoga sowoo kile capanɗe tati, yoga capanɗe jeegom, yoga hemre.

---

* **4:12** Esaaya 6.9-10.

Banndol dow lampal
(Lukka 8.16-18)

21 Caggal ɗuum, Iisaa wi'i ɓe:
—Yalla won fuu kuɓɓoowo lampal de hippa ɗum kaakol, naa soorna ɗum ley leeso naa? Wanaa ɓilan ngal naa?
22 Walaa fuu ko suuɗii ko funtintaake, walaa ko waɗiraa suuraare ko wurtintaake yaasin.
23 Jom nowru nanooru fuu nana!
24 O wi'i ɓe katin:
—Tinnee e no nanirton haalaaji am ɗi! Sabo ko etiranton woɓɓe, wo ɗuum etiranteɗon, wooɗi on ɓeydante du.
25 Sabo neɗɗo fuu jogiiɗo paamal† dow laamu Laamɗo ɓeydante. Ammaa mo walaa paamal oon, fay seeɗa ko jogii ɗuum teetete.

Banndol dow aawdi

26 O wi'i katin:
—Laamu Laamɗo ina waʼi hono neɗɗo caakuɗo aawdi e ngesa muuɗum ni.
27 Ɓaawo ɗum, imo ɗaanoo jemma imo ummoo nyalooma, no laatorii fuu aawdi ndiin fuɗan, mawna, tawa joomum anndaa no ndi mawniri.
28 Leydi ndiin fuɗinta aawdi ndiin, ndi waɗa gulle, wutaandu jokka, de caggal ɗuum, wutaandu nduun waɗa gabbe.
29 Si ko aawaa ɗuum ɓenndii, tayee, sabo wakkati muuɗum yottake.

Banndol haala gabbel pamarel
(Matta 13.31-32, 34, Lukka 13.18-19)

30 O jokkintini o wi'i:

---

† **4:25** Paamalɗo ina yaada e goonɗinal omtoowal ɓernde joomum faa jaɓa goonga.

—Ɓume nanndinten e laamu Laamɗo? Banndol ngole mbanndirten ngu?
31 Laamu Laamɗo ina nanndi e gabbel lekki mutaari. Kam ɓuri gabbe fuu famɗude.
32 De si ngel aawaama fu, ngel mawnan faa ngel ɓura leɗɗe sardiŋe fuu. Ki waɗan licce mawɗe ɗe ɗowki faa pooli mbaawa nyiɓude cuuɗi muɓɓen e majje.
33 Iisaa waajorake yimɓe ɓeen konngol Laamɗo ngool e banndi keewɗi gaaɗi noon, haddi ko ɓe mbaawi faamude.
34 Walaa fuu ko o haalani ɓe si wanaa e banndol. Ammaa nde o toowtidi e taalibaaɓe makko ɓeen fuu, imo fiirtana ɗum'en banndi ɗiin fuu.

No Iisaa darniri henndu (Matta 8.23-27, Lukka 8.22-25)

35 Kiiral naange nyalooma oon, Iisaa wi'i taalibaaɓe muuɗum ɓeen:
—En peyyita, keedowen gere ooto maayo.
36 Ɓe njoppi jamaa oon, ɓe tawti mo e laana ka o wonnoo e muuɗum kaan, ɓe ndunnyi. Laanaaji goɗɗi du ina njokki mo.
37 Henndu sattundu ummii, bempeyye ummii ina piya laana kaan, faa ka hesi heewude ndiyam.
38 Iisaa ina ɗaanii gaɗa laana toon, imo wawlii wawlaare. Ɓe pindini mo, ɓe mbi'i mo:
—Moodibbo, a hillaaka ko min kalkata ɗum naa?
39 O ummii, o sappani henndu nduun e semmbe, o wi'i maayo ngoon:
—Deyyina! Dara!
Henndu nduun deyyinii, fuu waɗi siw.
40 Caggal ɗuum, o wi'i ɓe:

—Ko waɗi de kulɗon? Faa hannden on ngalaa hoolaare naa?
41 Ɓe kuli kulol cattungol, heddii iɓe mbi'undura:
—O wo moy de fay henndu e ndiyam ina ɗowtanoo ɗum?

5

No Iisaa selliniri gonduɗo e ginnaaji
(Matta 8.28-34, Lukka 8.26-39)

1 Caggal ɗuum, ɓe njottii gere ooto maayo ngoon, to leydi Gerasa'en.
2 Nde Iisaa wurtinoo laana kaan ndeen, gonduɗo e ginnaaru yuuri ley caabeeje, hawri e makko.
3 Ley caabeeje ɗeen o jooɗinoo. Fay gooto waawaa haɓɓude mo, sabo fay callali kaɓɓataa mo.
4 Sabo imo woownoo geyyireede geyyelle e callali, ammaa imo taya callali ɗiin, imo hela geyyelle ɗeen. Fay gooto du semmbem hewtaay faa nannga mo.
5 Nyannde fuu, jemma e nyalooma ley caabeeje e baamle o woni, imo wulla imo seekitoroo kaaye.
6 Nde o haccinoo Iisaa faa to woɗɗi ndeen, o doggiri to muuɗum, o sujidani ɗum,
7 o wulli faa toowi, o wi'i:
—Iisaa Ɓii Laamɗo Toowɗo, ɗume njiɗɗaa waɗude kam? Hunanam saabe Laamɗo, a torrataa kam!
8 O wi'ii noon sabo Iisaa wi'unoo mo:
—Aan ginnaaru, yaltu e makko.
9 Iisaa yami mo, wi'i:
—Noy mbi'eteɗaa?

Ndu jaabii, ndu wi'i:

—Jamaa mbi'eteemi, sabo miɗen keewi.

10 Ndu nyaagii Iisaa sanne, taa wurtina ɗi leydi
ndiin.
11 Coggal girooji manngal ina dura ɗoon e dow
waamnde.
12 Ginnaaji ɗiin ŋaarii mo o acca ɗum'en naata e
ley girooji ɗiin.
13 O jaɓani ɗi. Ginnaaji ɗiin njalti, naati e girooji
ɗiin. Coggal ngaal fuu doggi, tellitii dow waamnde
ndeen, saami ley maayo ngoon, yoolii. Iɗi ngaɗa
hono ujunaaje ɗiɗi.
14 Durooɓe ɓeen ndoggi kaalanowi ɗum yimɓe
ngalluure ndeen e seraaji mum. Yimɓe ɓeen njehi
faa ndaarowa ko waɗi ɗuum.
15 Nde ɓe ngarnoo to Iisaa ndeen, ɓe nji'i gorko
gondunooɗo e ginnaaji oon ina jooɗii ina ɓornii
kaddule, hakkillo muuɗum du wartii. De kulol
nanngi ɓe.
16 Yiinooɓe ɗum ɓeen kaalani ɓe ko hewtinoo
gondunooɗo e ginnaaji oon e girooji ɗiin.
17 Ndeen ɓe puɗɗi nyaagaade Iisaa dillana ɓe
leydi maɓɓe.

18 Nde o naatannoo laana kaan ndeen,
gondunooɗo e ginnaaji oon nyaagii mo o acca
ɗum jokka mo.
19 O salanii oon, o wi'i ɗum:

—Hootu suudu maa to koreeji maa, kaalanaa ɓe
ko Joomiraaɗo waɗani ma e no o yurmorii ma.

20 O yehi imo gooyna e leydi mbi'eteendi Gallu-
uje Sappo ndiin ko Iisaa waɗani mo. Ɓe fuu ɗum
haaynii ɓe.

No Iisaa iirtiniri ɓii Jayrus e no selliniri debbo nyawɗo
(Matta 9.18-26, Lukka 8.40-56)

21 Nde Iisaa naatunoo laana yeccii gere ooto maayo ndeen, jamaa keewɗo fiilii ɗum katin ɗakkol maayo ɗoon.
22 Ndeen gooto e hooreeɓe suudu waajordu bi'eteeɗo Jayrus wari, yi'i Iisaa tan, hippii e koyɗe muuɗum.
23 O nyaagii ɗum o haali faa heewi, o wi'i:
—Biyam debbo ina habda e yonki. War yowu junngo maa dow makko, faa o daɗa, o wuura!
24 Iisaa yaadi e makko. Jamaa keewɗo jokki ɗum faa ina ɓilla ɗum.
25 Ina woodi ɗoon debbo mo yiiyam muuɗum taccataa ko waɗata duuɓi sappo e ɗiɗi.
26 O tampii sanne, o yehii to sawrooɓe heewɓe faa jawdi makko timmi. Ɗum fuu samtanaay mo, nyawu nguun ɓeydoto tan.
27-28 O nani haala Iisaa ina haalee, o naati e jamaa oon. Imo miiloo si o heɓii o meemii saaya muuɗum tan o daɗan. O yuuri gaɗa Iisaa, o meemi saaya muuɗum.
29 Wakkati oon yiiyam makko darii, de o maati e terɗe makko o daɗii.
30 Wakkati oon fu, Iisaa du maati won baawɗe yuuruɗe e muuɗum, yeeyii hakkunde jamaa oon, wi'i:
—Moy meemi saaya am?
31 Taalibaaɓe makko ɓeen mbi'i mo:
—A yi'ii inan jamaa ina ɓilli ma, de aɗa yama moy meemi ma?
32 Kaa imo yeewa gereeji fuu, faa o yi'a meemuɗo mo oon.

33 Debbo oon ina diwna no foti hulude sabo ina
anndi ko wadi, wari, hippii yeeso makko, haalani
mo goonga.
34 Iisaa wi'i mo:
—Banndam debbo, goondinal maa dannii ma.
Yahu e jam! A dadii e nyawu maa!
35 O tilaaki haalde, faa wobbe yuuruɓe to suudu
Jayrus hooreejo waajordu oon mbi'i dum:
—Ɓiya heddaaki. Haanaa tampinaa Moodibbo o
katin!
36 Kaa Iisaa hiisaaki haala maɓɓe, wi'i Jayrus:
—Taa hulu, goondin tan!
37 O accaay fay gooto yaada e makko si wanaa
Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna minyoo Yaakuuba
oon.
38 Ɓe njottii suudu hooreejo waajordu oon. O
tawi doon jamaa, yimɓe ina mboya, ina mbulla
semmbe.
39 Nde o naatunoo ndeen, o wi'i ɓe:
—Ɗume woni bojji di e duko ko? Suka o maayaay,
wo o daani tan.
40 Ɓe njalnorii haala makko. Ndeen o wurtini
ɓe fuu, o hooyi baaba suka oon e inna muudum e
taalibaaɓe makko tato ɓe o wondi, ɓe naati suudu
to suka oon tawaa toon.
41 O nanngi junngo mum, o wi'i:
— *Talita kuumii!* (Ɗum na fiirta «Suka debbo,
umma!»)
42 Wakkati oon fu suka oon ummii, ina yaha.
Duuɓi makko wo sappo e didi. Ɗum haaynii yimɓe
ɓeen sanne.
43 Iisaa tindini ɓe sanne taa ɓe paamina dum fay
gooto. O wi'i ɓe kokka suka oon ko nyaametee.

6

No Nasaraatunkooɓe calorii jaɓande Iisaa
(Matta 13.53-58, Lukka 4.16-30)

1 Iisaa dilli nokku oon, hooti wuro ngo mawni
ngoon. Taalibaaɓe muuɗum njokki ɗum.
2 Nde nyalaande fowteteende yottinoo ndeen,
o fuɗɗi waajaade ley suudu waajordu nduun.
Nanɓe waaju makko ɓeen, ɗum haaynii ɗum'en,
heddii ina mbi'a:
—Toy o heɓi ɗum? Noy o heɓiri hakkillo ngo?
Ndaar! Noy neɗɗo waawiri waɗirde kaayeefiiji ɗi?
3 Yalla wanaa kanko woni cehoowo leɗɗe, ɓii
Mariyama naa? Wanaa o mawnoo Yaakuuba e
Yuusufi e Yahuuda e Simon? Wanaa enen e ban-
ndiraaɓe makko rewɓe koddi naa?
Ɗum saabanii ɓe salaade mo.
4 Wakkati oon, o wi'i ɓe:
—Annabaajo ina teddinee e nokku fuu si wanaa
e ley wuro muuɗum e hakkunde rimdaaɓe
muuɗum e ley suudu mum.
5 Iisaa heɓaay waɗude ɗoon fay kaayeefi gooto,
si wanaa ko yowi junngo muuɗum e nyawɓe
seeɗa, danni ɗum'en.
6 De ko ɓe ngoonɗinaay mo ɗuum haaynake mo.

No Iisaa nuliri taalibaaɓe muuɗum sappo e ɗiɗo ɓeen
(Matta 10.1, 5-15, Lukka 9.1-6)

Caggal ɗuum, Iisaa yiiltii e gure piiliiɗe ɗoon
ɗeen, ina waajoo.
7 O noddi taalibaaɓe sappo e ɗiɗo ɓeen, o nuliri
ɗum'en ɗiɗo ɗiɗo. O hokki ɓe baawɗe riiwude
ginnaaji,

8 o wi'i ɓe taa ɓe njaada e fay huunde si wanaa
cabbi. Taa ɓe kooya buuru naa mbasu naa kaalisi
e ley njiibaaji maɓɓe.
9 O yamiri ɓe ɓe ɓornoo paɗe, de taa ɓe kooya
saayaaji ɗiɗi.
10 O wi'i ɓe katin:
—Galle fuu mo njippiɗon, keddoɗon ɗoon faa
nde ndilloton e nokku oon.
11 Si on ngarii e nokkuure de yimɓe njaɓɓaaki
on naa kettindanaaki on, ndillon toon, piɗɗon
sollaare maɓɓe wonnde e koyɗe mon faa laatanoo
ɓe seedee e dow bonanda maɓɓe.
12 Ɓe njehi, ɓe mbaajii yimɓe ɓeen tuuba,
13 ɓe ndiiwi ginnaaji keewɗi, ɓe ngatti nebbam
dow ko'e nyawɓe heewɓe ɓe cellini ɗum'en.

No Yaayaa maayri
(Matta 14.1-12, Lukka 9.7-9)

14 Hirudus, kaananke oon, nani haala Iisaa
ina haalee, sabo innde Iisaa sankitake faa yaaji.
Woɓɓe ina mbi'a wo o Yaayaa lootoowo lootagal
batisima* oon ummitii e maayde, ɗuum waɗi de
imo jogii baawɗe waɗude kaayeefiiji.
15 Woɓɓe ina mbi'a wo o annabi Iliyaasa. Woɓɓe
du ina mbi'a wo o annabaajo hono annabaaɓe
arandeeɓe ɓeen ni.
16 Nde Hirudus nannoo ɗum ndeen, wi'i:
—Yaayaa mo tayunoomi hoore mum oon, kam
iirtii!
17 Tawi Hirudus yamiriino Yaayaa nanngee,
haɓɓee, uddee ley kasu. O waɗii ɗum saabe

* **6:14** Ɗo wi'ete lootagal batisima dow haala batisima Yaayaa fu, lootagal tuubu maa mutineede du na wi'ee.

Hirudiya jom suudu mawniiko bi'eteeɗo Filipu
mo o ɓaŋunoo oon.
18 Sabo Yaayaa ina wi'annoo mo:
—Daganaaki ma teetaa jom suudu mawna.
19 Hirudiya mettaa e Yaayaa faa ina yiɗi o waree,
de heɓaay laawol,
20 sabo Hirudus ina hulannoo Yaayaa, ina an-
ndunoo o gorko ponnditiiɗo, ceniiɗo. Ɗum waɗi
de imo haybannoo ɗum. Si o hettindake haala
muuɗum fu, hakkillo makko jiiɓoto, wooɗi du imo
yiɗi hettindanaade ɗum.
21 Ammaa, Hirudiya heɓi laawol warude
mo nyannde rimeede Hirudus wartunoo.
Hirudus waɗani howruuɓe muuɗum e hooreeɓe
sordaasiiɓe ɓeen e inndee-anndee'en Galili ɓeen
fuu hiraande mawnde.
22 Ɓii Hirudiya debbo naati ina wama. Ɗum weli
Hirudus e jooɗodiiɓe e muuɗum fuu. O wi'i suka
debbo oon:
—Haalanam ko njiɓɓaa faa mi waɗane.
23 O hunanii ɗum, o wi'i o hokkan ɗum huunde
fuu ko nyaagii mo, fay si tawi wo feccere laamu
makko.
24 De suka debbo oon yalti, wi'i inna muuɗum:
—Ɗume kaanumi nyaagaade mo?
Inniiko oon jaabii mo, wi'i:
—Nyaaga mo hoore Yaayaa lootoowo lootagal
batisima oon!
25 Suka debbo oon henyii, yeccii to kaananke
oon, nyaagii ɗum, wi'i:
—Ko njiɗumi, ngaddanaa kam joonin joonin wo
hoore Yaayaa lootoowo lootagal batisima oon e
ley le'al!

26 Ɓernde Hirudus metti sanne. Ammaa saabe
ko hunii ɗuum e saabe noddaaɓe ɓeen, o yiɗaa
yaltude e konngol makko ngool.
27 Wakkati oon o neli gooto e sordaasiiɓe
doomooɓe mo ɓeen, o yamiri ɗum waddowa
hoore Yaayaa. Sordaasi oon yeccii, naati ley kasu
toon, tayi hoore Yaayaa,
28 tummbi ley le'al, waddi, hokki suka debbo
oon. Suka debbo oon du hokki inna mum.
29 Nde taalibaaɓe Yaayaa ɓeen nannoo ɗum
ndeen, ngari kooyi ɓanndu makko nduun, ngat-
towi ɗum e saabeere.

No Iisaa nyaamniri worɓe ujunaaje njoyo e rewɓe e sukaaɓe
(Matta 14.13-21, Lukka 9.10-17, Yuhanna 6.1-14)

30 Nulaaɓe ɓeen ngarti to Iisaa, kaalani ɗum ko
ngaɗi ɗuum e ko mbaajii ɗuum fuu.
31 O wi'i ɓe:
—En njaha nokkuure ferwunde, keɓon fowti-
naade seeɗa.
Ko o wi'i noon ɗuum wo saabe yaha-warta
yimɓe na heewi ɗoon, faa kanko e taalibaaɓe
makko ɓeen, ɓe kunngii heɓude fay no ɓe
nyaamira.
32 Ɓe njehi ɓe naatowi laana, ɓe peyyiti, ɓe toowti
kamɓe tan e nokku perwuɗo.
33 Yimɓe heewɓe nji'ii iɓe njaha, annditi to ɓe
ponndii. Heewɓe yuuri e gure ɗeen fuu, kenyanii
to ɓe ponndii toon, arti ɓe yottaade.
34 Nde o yaltunoo e laana kaan ndeen, o yi'i
jamaa keewɗo. O yurmii ɓe sanne, sabo iɓe nga'i

hono no baali ɗi ngalaa duroowo ni. O heddii imo waajoo ɓe kulle keewɗe.
35 Nde hiirunoo ndeen, taalibaaɓe ɓeen ɓattitii mo, mbi'i:
—Joonin hiirii, katin du nokku o wo ladde ɓolde.
36 Mbi'aa jamaa o sankitoo e gure e nokkuuje ɓadiiɗe ɗo faa coodowa ko nyaama.
37 O jaabii ɓe, o wi'i:
—Onon e ko'e mooɗon, kokkee ɓe ko ɓe nyaama!
Ndeen ɓe yami mo, ɓe mbi'i:
—Ndelle aɗa yiɗi min kooya buuɗi cardi keme ɗiɗi min coodanowa ɓe buuru ko ɓe nyaama?
38 Wakkati oon, o wi'i ɓe:
—Noy foti buuruuje ɗe njogiɗon? Njehee ndaarowee!
Nde ɓe njahunoo ɓe kumpitowii ndeen, ɓe mbi'i mo:
—Buuruuje joy e liyyi ɗiɗi min njogii.
39 O yamiri taalibaaɓe ɓeen njoyyinira jamaa oon feere feere dow huɗo hecco.
40 Ɓe njooɗorii feere feere, hemre hemre, e capanɗe njoyo njoyo.
41 O hooyi buuruuje joy ɗeen e liyyi ɗiɗi ɗiin, o tiggitii kammu, o yetti Laamɗo. O heltii buuru oon, o hokki taalibaaɓe makko peccana yimɓe ɓeen. Hono noon liyyi ɗiɗi ɗiin du.
42 Ɓe fuu ɓe nyaami faa ɓe kaari.
43 Taalibaaɓe ɓeen kawrunduri kedde buuru e liyyi ɗeen, kebbini kandeeje sappo e ɗiɗi.
44 Nyaamuɓe buuru oon ɓeen, fay worɓe tan ngaɗii hono ujunaaje njoyo.

No Iisaa yaari dow ndiyam e koyɗe
(Matta 14.22-33, Yuhanna 6.15-21)

45 Wakkati oon fu, Iisaa yamiri taalibaaɓe
muuɗum naata laana kaan, ardoo ɗum peyyita
njaha Baytisayda gere ooto maayo ngoon. Kanko
du, o waynoo jamaa oon tafon.
46 Nde o seedunoo e jamaa oon ndeen, o yeeŋowi
dow waamnde faa o waɗa du'aare.
47 Nde jemma warnoo ndeen, tawi laana kaan
ina woni hakkunde maayo toon, Iisaa tan heddii e
leydi.
48 O sooynii taalibaaɓe ɓeen ina cummba† ko
mbaawi fuu, sabo wo ɓe hawrooɓe e henndu. Nde
ɓadinoo weetude ndeen, o wari to maɓɓe imo yaha
e koyɗe dow ndiyam ɗaam, faa o hesi faltaade ɓe.
49 Kaa nde ɓe njiinoo mo imo yaha e dow
ndiyam ɗaam ndeen, ɓe cikki wo ɗum mbeelu, ɓe
keddii iɓe mbaayda,
50 sabo ɓe fuu, nde ɓe njiinoo mo ndeen, nesiiji
maɓɓe tayi. Wakkati oon Iisaa wi'i ɓe:
—Cellinee ɓerɗe mon! Wo miin. Taa kulee!
51 O naati laana kaan, o tawti ɓe, de henndu
nduun darii. Ɗum haaynii ɓe sanne.
52 Ɓe paamaayno haaynde nde Iisaa waɗiri bu-
uru oon ndeen, sabo ɓe wumɓe ɓerɗe.

No Iisaa selliniri nyawɓe ley leydi Genesaret (Matta 14.34-36)

53 Ɓe peyyiti maayo ngoon, ɓe njottii leydi Gene-
saret, ɓe ndarii ɗoon.
54 Wakkati ɓe njalti e laana kaan ndeen, yimɓe
ɓeen annditi mo,

---

† **6:48** Maanaa summbude wo awyude faa adina laana yeeso ley ndiyam.

55 cankitii e seraaji ɗiin fuu, ina njowa nyawɓe
muɓɓen e dow daɗɗooji, ina ngadda nokku fuu ɗo
nani imo woni.
56 Katin du ɗo Iisaa tawaa fuu, gilla e ley gure
faa e galluuje faa e ladde, yimɓe ɓeen ngad-
dan nyawɓe muɓɓen e taliyaaje, ina ŋaaroo mo o
acca ɓe meema fay si wo kommbol saaya makko.
Meemuɗo ngol du fuu daɗii.

7

Haala al'aada maamiraaɓe (Matta 15.1-9)

1 Farisa'en e jannginooɓe Tawreeta woɓɓe
yuuruɓe Urusaliima piilii Iisaa.
2 Ɓe nji'i taalibaaɓe makko woɓɓe ina nyaamira
juuɗe tuunɗe, ɗum woni tawa lootiraay no
tawaangal maɓɓe worri ni.*
3 Sabo Farisa'en e Alhuudiyankooɓe fuu nyaa-
mataa si lootaay juuɗe muɓɓen faa laaɓa, al'aada
maamiraaɓe maɓɓe oon ɓe njokki.
4 Si ɓe ngartii luumo, ɓe nyaamataa si ɓe
lootaaki. Iɓe njogii al'aadaaji goɗɗi keewɗi ɗi
ɓe njokki, ko wa'i hono lawyude kore e potiije e
taasaaje gaɗiraaɗe njamndi.
5 Wakkati oon, Farisa'en e jannginooɓe
Tawreeta yami Iisaa, mbi'i:
—Ɗume waɗi de taalibaaɓe maa ɓeen ndewataa
al'aadaaji maamiraaɓe meeɗen, ina nyaamira
juuɗe tuunɗe?
6 O jaabii ɓe, o wi'i:

---

* **7:2** lootugol juuɗe ngol haɓɓaaki e ittude tuundi, wo faa joomum fonnditanoo diina ngol waɗiraa.

—Annabi Esaaya woofaay fey nde sappinoo on.
Wo on munaafiki'en, hono no winndiraa:
«Lenyol ngol ina teddina kam e kunnduɗe muɓɓen,
ammaa ɓerɗe muɓɓen ina mboɗɗii kam.
7 Ɓolum ɓe ndewata kam.
Si goonga, janndeeji ɗi ɓe njannginta ɗiin wo
jamirooje yimɓe tan.»†
8 Iisaa jokkintini, wi'i:
—Oɗon acca jamirooje Laamɗo, de oɗon njokka
al'aadaaji yimɓe.
9 Oɗon calanoo yamiroore Laamɗo faa laaɓa, faa
keɓon ndarnon al'aada mooɗon!
10 Sabo Muusaa wi'i: «Teddin bammaa e inna
maa.»‡ O wi'i katin: «Kuɗuɗo bammum naa inna
mum, wareede laatoo jukkungo muuɗum.»§
11 De onon le, oɗon mbi'a ina heya si neɗɗo wi'ii
bammum naa inna mum: «Ko kaannoomi wal-
lirde ma ɗuum wo *Korbaan*» (Korbaan ina fiirta
«Sadaka Laamɗo»).
12 Ko mbi'oton noon ɗuum, oɗon kaɗa yimɓe
wallude baabiraaɓe muɓɓen naa inniraaɓe
muɓɓen katin.
13 Hono noon tosirton konngol Laamɗo e
al'aadaaji ɗi ndonundurton ɗiin. Katin du oɗon
ngaɗa kulle keewɗe gaaɗe noon.

Haala ko tuuninta neɗɗo
(Matta 15.10-20)

14 Caggal ɗuum, Iisaa nodditi jamaa oon, wi'i
ɗum:
—Kettindanee kam, on fuu, paamee:
15 Fay huunde naatataa e neɗɗo de tuunina ɗum.
De wo ko yuurata ley neɗɗo ɗuum tuuninta ɗum. [

---

† **7:7** Esaaya 29.13. ‡ **7:10** Wurtagol 20.12. § **7:10** Wurtagol 21.17, Lewinkooɓe 20.9.

16 *]
17 Nde Iisaa seedunoo e jamaa oon de naatowi
ley suudu ndeen, taalibaaɓe muuɗum ɓeen yami
ɗum maanaa banndol ngol.
18 O wi'i ɓe:
—Onon du, on paamaay naa? On paamaay ko
yuurata yaasin de naata e hunnduko neɗɗo ɗuum,
wanaa ɗuum tuuninta joomum?
19 Sabo ɗum naataay e ɓernde joomum. Wo
reedu mum tan ɗum naati, wooɗi du ɗum yaltan.
E haalaaji ɗiin Iisaa holliri nyaamdu fuu na
laaɓi.
20 O wi'i katin:
—Ko wurtotoo e ley ɓernde neɗɗo ɗuum, wo kam
tuuninta joomum.
21 Sabo e ɓernde neɗɗo miilooji bonɗi yuurata,
kam e fijirde e nguyka e war-hoore e
22 jeenu e eelgal e bonanda e jamba e golleeji
terɗe cemtiniiɗi e muuyɗe bonɗe e mbonka e
mawninkinaare e majjere.
23 Kujje bonɗe ɗeen fuu e ɓernde yuurata, de
tuunina neɗɗo.

No debbo mo wanaa Alhuudiyanke goonɗiniri Iisaa
(Matta 15.21-28)

24 Iisaa dilli ɗoon fonndii leydi Tirus. O jippii
e suudu gomma. O yiɗaa fay gooto faama toon o
woni, ammaa o waawaano suuɗaade.
25 Wakkati oon, debbo gomma mo ɓinngel
muuɗum dewel wondi e ginnaaru, nani haala

* **7:16** E ɗereeji ɓooyɗi, goɗɗi ina ɓeyda aaya 16: Jom nowru fuu nana!

makko ina haalee, wari hippii ɗakkol koyɗe makko.
26 Debbo oon wanaa Alhuudiyanke, wo to Finiki
ley leydi Siiriya o rimaa. O nyaagii Iisaa itta
ginnaaru nduun e ɓiyiiko oon.
27 Kaa Iisaa wi'i mo:
—Accu sukaaɓe ɓeen kaara tafon. Sabo hooyude
nyaamdu sukaaɓe de faɗɗana dawaaɗi wooɗaa.
28 Debbo oon jaabii mo, wi'i:
—Goonga Joomam, ammaa dawaaɗi doomooji
du ina nyaama ko sukaaɓe caamdinta ɗuum.
29 Wakkati oon, Iisaa wi'i mo:
—Saabe ko njaabiɗaa jaabu o, hootu, ginnaaru
nduun wurtake e ɓiya oon.
30 O hooti, o tawi ɓiyiiko oon ina fukkii dow
leeso, ginnaaru nduun yaltii e muuɗum.

No Iisaa selliniri gorko paho mo haala muuɗum laaɓaa

31 Iisaa dilli leydi Tirus, rewi leydi Sidon, e leydi
mbi'eteendi Galluuje Sappo ndiin, warti maayo
Galili.
32 O waddanaa gorko paho mo haala muuɗum
laaɓaa, o nyaagaa o yowa junngo makko e dow
muuɗum.
33 Wakkati oon, Iisaa toowtini mo jamaa oon,
watti kolli muuɗum e noppi makko, tutti, meemiri
tutte ɗeen ɗemngal makko.
34 Caggal ɗuum, o tiggitii kammu, o uumi, o wi'i
paho oon:
— *Efata!* (Ɗum na fiirta «Cukkitee!»)
35 Wakkati oon, noppi gorko oon cukkitii,
ɗemngal muuɗum yoppaa, heddii ina haalira
no wooɗiri.

36 Iisaa yamiri yimɓe ɓeen taa ɓe kaalana hu-
unde nde fay gooto. Ammaa fay ko o haɗata ɓe
dow majjum, iɓe ɓeyda haalde ɗum.
37 Ɓum haaynii ɓe faa yottii kaaddi, iɓe mbi'a:
—Golleeji makko fuu na mboodi. Imo faadintina
faaɗuɓe, imo muumɗintina muumɓe.

8

No Iisaa nyaamniri worɓe ujunaaje nayo e rewɓe e sukaaɓe
(Matta 15.32-39)

1 Ley balɗe ɗeen, jamaa keewɗo hawriti katin.
E ley ko ɓe ngalaa ko ɓe nyaama, Iisaa noddi
taalibaaɓe muuɗum ɓeen, wi'i ɗum'en:
2 —Yimɓe ɓe ina njurminii kam, sabo hannden
woni balɗe tati iɓe ngondi e am, de ɓe ngalaa ko ɓe
nyaama.
3 Si mi yoppii ɓe koota tawee ɓe nyaamaay, yol-
bere liɓowan ɓe dow laawol. Sabo woɓɓe maɓɓe
ɓuurii to woɗɗi.
4 Taalibaaɓe makko ɓeen njaabii mo, mbi'i:
—Toy neɗɗo heɓata ko nyaamnata yimɓe ɓe ley
ladde nde?
5 O ɓami taalibaaɓe makko ɓeen, o wi'i:
—Noy foti buuruuje ɗe njogiɗon?
Ɓe mbi'i mo:
—Jeɗɗi.
6 De o yamiri jamaa oon jooɗoo e leydi. O hooɓi
buuruuje jeɗɗi ɗeen, o yetti Laamɗo, o heltii ɗe, o
hokki taalibaaɓe makko ɓeen peccana jamaa oon.
Ɓe ngaɗiri noon.

7 Iɓe njogii katin liyyoy pamaroy seeɗa. Iisaa yetti Laamɗo dow makkoy, wi'i taalibaaɓe muuɗum ɓeen pecca koy, kankoy du.
8 Ɓe nyaami faa ɓe kaari. Taalibaaɓe ɓeen kawrunduri kedde ɗeen. Ɗe keewi kandeeje jeɗɗi.
9 Iɓe ngaɗa worɓe ujunaaje nayo. Caggal ɗuum, Iisaa yoppi ɓe,
10 naatidi e taalibaaɓe muuɗum laana wakkati oon, feyyiti, yehi leydi Dalmanuuta.

No Farisa'en pilorii maande (Matta 16.1-4)

11 Farisa'en ɓeen ngari, puɗɗi yeddundurde e Iisaa. Ɓe ŋaarii mo o holla ɓe maande yuuroore dow kammu faa ɓe ndaartindoo mo.
12 Iisaa uumi, wi'i:

—Ɗume waɗi de yimɓe jamaanu hannden o ina piloo holleede maande? Goonga kaalanammi on: fay maande wootere on keɓataa!

13 Caggal ɗuum, o seedi e maɓɓe, o naati laana kaan, o fonndii gere ooto maayo.

Haala rabilla Farisa'en e Saduki'en (Matta 16.5-12)

14 Taalibaaɓe ɓeen njeggiti yooɓaade buuru, si wanaa buuruwal gootal tan ɓe njogii ley laana kaan.
15 Wakkati oon, o tindini ɓe, o wi'i:

—Kakkilee, ndeentee e rabilla Farisa'en e mo Hirudus oon.

16 Taalibaaɓe ɓeen ina kaalda ina mbi'a ko njooɓaaki buuru ɗuum waɗi de o wi'iri noon.
17 Iisaa annditi ko ɓe kaalata ɗuum, wi'i ɓe:

—Ko wadi de odon kaalda hakkunde moodon on njoobaaki buuru? Yalla faa joonin on annditaay, on paamaay? Naa on wumbe berde?
18 Odon njogii gite, de on nji'ataa naa? Odon njogii noppi, de on nanataa naa? Yalla on miccitaaki
19 nde peccanmi worbe ujunaaje njoyo buuruuje joy ndeen, kandeeje foti kebbindon kedde deen?
Ɓe njaabii mo, ɓe mbi'i:
—Kandeeje sappo e didi.
20 O yami ɓe katin, o wi'i:
—Nde peccanmi worbe ujunaaje nayo buuruuje jeddi ndeen, kandeeje foti kebbindon kedde deen?
Ɓe njaabii mo, ɓe mbi'i:
—Kandeeje jeddi.
21 Ndeen o wi'i ɓe:
—Faa joonin on paamaay naa?

No Iisaa wumtiniri bumdo ley Baytisayda

22 Ɓe njottii Baytisayda. Ɗoon yimbe ngaddani Iisaa bumdo, ɓe nyaagii dum meema mo.
23 O nanngi junngo bumdo oon, o yaari dum yaasin wuro ngoon. Caggal duum, o tutti e gite muudum, o yowi juude makko e muudum, o yami dum, o wi'i:
—Won ko nji'ataa naa?
24 Bumdo oon feerti gite mum, wi'i:
—Mido yi'a yimbe, de iɓe nga'ani kam hono leddе jahooje ni.
25 Iisaa yowi juude muudum e gite makko katin. Ndeen gorko oon feerti gite mum, tawi wumtii faa woodi, jiide muudum na laaɓi.
26 Iisaa wi'i mo:

—Hootu, de taa njeccoɗaa ley wuro ngo.

No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu (Matta 16.13-20, Lukka 9.18-21)

27 Caggal ɗuum, Iisaa e taalibaaɓe muuɗum pon-
ndii gure gonɗe ɗakkol Kaysariya Filipu. Dow
laawol ngool, o yami ɓe:
—Moy yimɓe mbi'ata ngonumi?
28 Ɓe njaabii mo, ɓe mbi'i:
—Woɓɓe ina mbi'a wo a Yaayaa lootoowo loota-
gal batisima. Woɓɓe ina mbi'a wo a annabi
Iliyaasa. Woɓɓe du ina mbi'a wo a gooto e ley
annabaaɓe ɓeen.
29 O yami ɓe, o wi'i:
—Onon le, moy mbi'oton ngonumi?
Piyeer jaabii mo, wi'i:
—Wo a Almasiihu.
30 Wakkati oon, o sappani ɓe sanne taa ɓe
kaalana ɗum fay gooto.

No Iisaa sapporii maayde muuɗum e iirtagol muuɗum (Matta 16.21-23, Lukka 9.22)

31 O fuɗɗi faaminde ɓe:
—Ina tilsi Ɓii Neɗɗo torree torraaji keewɗi.
Mawɓe yimɓe e hooreeɓe almaami'en e janngi-
nooɓe Tawreeta caloto mo. O warete, de gaɗa
balɗe tati fuu o iirtoto.
32 O haalani ɓe ɗum faa laaɓi, de Piyeer toowtini
mo, fuɗɗi felude mo dow haalaaji makko ɗiin.
33 Iisaa kaa, hucciti e taalibaaɓe muuɗum,
ndaari ɓe, de feli Piyeer, wi'i:
—Woɗɗam aan Seyɗaani! Sabo miilooji maa ɗiin
yuuraay to Laamɗo, wo to yimɓe ɗi yuuri.

No Iisaa jokkirtee
(Matta 16.24-28, Lukka 9.23-27)

34 Caggal ɗuum, o noddi jamaa oon e taalibaaɓe
makko ɓeen, o wi'i ɗum'en:
—Muuyɗo jokkude kam fuu, sela ndaarude
hoore muuɗum, de hooya leggal muuɗum palaan-
gal, jokka kam.*
35 Sabo muuyɗo dannude yonki muuɗum, mur-
san ki. Ammaa mursuɗo ki saabe am e saabe
Kabaaru Lobbo oon fu, dannan ki.
36 Ɗume heɓude adunaaru ndu fuu nafata neɗɗo
si tawii mursii yonki muuɗum?
37 Yalla ina woodi ko neɗɗo waawi hokkitirde
faa danna yonki muuɗum naa?
38 Cemtirɗo kam miin e haalaaji am e ley ja-
maanu tuunɗo luttuɗo Laamɗo o, miin, Ɓii Neɗɗo
du, mi semtiran ɗum nde ngartidoymi e ma-
leyka'en seniiɓe e ley teddeengal Baaba am.

9

1 O wi'i ɓe katin:
—Goonga kaalanammi on: yoga e wonɓe ɗo ɓe
maayataa tawee nji'aay laamu Laamɗo ina warda
e baawɗe.

Haala waylitagol alhaali Iisaa
(Matta 17.1-13, Lukka 9.28-36)

2 Balɗe jeegom caggal ɗuum, Iisaa yaadi e Piyeer
e Yaakuuba e Yuhanna, o toowtidi e muɓɓen dow
waamnde toownde, kam'en tan. Ɗoon alhaali
makko waylitii yeeso maɓɓe.

---

* **8:34** Maanaa hooyude leggal palaangal woni anniyaade mursude yonki mum hono no Iisaa ni.

3 Kaddule makko njalbi, ndawni far, faa dawni-
noowo fay gooto waawaa rawninirde noon e
adunaaru ndu.
4 Iliyaasa e Muusaa ɓangani ɓe, ina kaalda e
makko.
5 Ndeen Piyeer wi'i mo:

—Moodibbo, gonal amin ɗo ina woodi. Accu min
ndarna hukumuuji tati: aan gooto, Muusaa gooto,
Iliyaasa du gooto.

6 O anndaa ko o haalata, sabo kulol manngol
naatii ɓe, kamɓe taalibaaɓe ɓeen.
7 Ruulde wari suddi ɓe. Daande yuuri e ley
ruulde ndeen ina wi'a:

—O woni Ɓiyam mo korsinmi. Kettindanee mo!

8 Wakkati oon, taalibaaɓe ɓeen yeewi gereeji fuu,
de nji'aay fay gooto si wanaa Iisaa tan.

9 E ley ko ɓe njippotoo waamnde ndeen ɗuum,
o yamiri ɓe taa ɓe kaalana fay gooto ko ɓe nji'i
ɗuum faa wakkati nde Ɓii Neɗɗo iirtii e hakkunde
maayɓe ndeen.
10 Ɓe njaɓi konngol ngol, de ɓe keddii iɓe
yamundura hakkunde maɓɓe ɗume woni maanaa
iirtaade e hakkunde maayɓe.

11 Caggal ɗuum, ɓe yami mo, ɓe mbi'i:

—Ɓume waɗi de jannginooɓe Tawreeta ina mbi'a
tilay annabi Iliyaasa artoo Almasiihu warude?

12 O jaabii ɓe:

—Goonga, Iliyaasa artoto warude tafon
moyyintinoo huunde fuu. Ndelle ko waɗi de
Binndi ɗiin mbi'i ina tilsi Ɓii Neɗɗo torree torraaji
keewɗi, huyfinee?

13 Miɗo haalana on: Iliyaasa wariino, de ɓe
ngolli ɗum ko ɓe muuyi fuu, hono no haala makko
haaliraa e Binndi ɗiin ni.

No Iisaa selliniri suka gonduɗo e ginnaaru
(Matta 17.14-21, Lukka 9.37-43)

14 Nde ɓe ngartunoo to taalibaaɓe heddinooɓe
ɓeen fu, ɓe nji'i jamaa keewɗo ina fiilii ɗum'en,
jannginooɓe Tawreeta ɓeen ina njeddundura e
muɓɓen.
15 Wakkati yimɓe ɓeen nji'unoo Iisaa fu, ɗum
haaynii ɓe. Ɓe ndoggi ɓe njaɓɓowii mo.
16 O yami ɓe, o wi'i:
—Ɗume njeddundurton e maɓɓe?
17 Gorko gooto ley jamaa oon jaabii mo, wi'i:
—Moodibbo, mi gaddanɗo ma ɓiyam gorko mo
ginnaaru muumɗini.
18 Ɗo ginnaaru nduun ummorii mo fuu, liɓan
mo e leydi, hunnduko makko ina wurtina nguufo,
imo ŋeryundura nyiiye makko, o yoora koloŋ. Mi
nyaagake taalibaaɓe maa ɓeen ndiiwa ndu, de ɓe
kunngii.
19 Iisaa wi'i yimɓe ɓeen:
—Hey onon yimɓe jamaanu hanndeejo ɓe
ngalaa goonɗinal! Faa ndey ngondammi e
mooɗon? Faa ndey keddotoomi munyande on?
Ngaddanee kam suka oon!
20 O waddanaa suka oon. Nde ginnaaru nduun
yi'unoo Iisaa ndeen, dimmbi suka oon, liɓi ɗum,
heddii suka oon ina talloo e leydi, hunnduko
muuɗum ina wurtina nguufo.
21 Iisaa yami baaba suka oon, wi'i:
—Gilla ndey ɗum heɓi mo?
Baaba oon jaabii, wi'i:

—Gilla imo famɗi.
22 Katin du wakkati fuu ginnaaru nduun ina liɓa
mo ley yiite naa ley ndiyam faa halka mo. De
si tawii won ko mbaawɗaa fu, njurmoɗaa min,
mballaa min!
23 Iisaa wi'i mo:
—Si miɗo waawi mbiiɗaa? Huunde fuu ina
waawi laatanaade goondindo.
24 Wakkati oon, baaba suka oon yeewnii, wi'i:
—Mi goondinii, de wallam, sabo goondinde ina
tiiɗi kam!
25 Nde Iisaa yi'unoo jamaa oon ina dogga warde
ndeen, sappani ginnaaru nduun e semmbe, wi'i
ndu:
—Ginnaaru muumɗinooru faaɗinooru, miɗo
yamire mburtoɗaa e suka o, taa naatu mo abada
katin!
26 Ginnaaru nduun feekii, dimmbi suka oon
semmbe, de yalti e makko. Heddii imo wa'i hono
maayɗo, faa ko heewi e wonnooɓe ɗoon ɓeen ina
mbi'a o maayii.
27 Ammaa Iisaa nanngi junngo makko, ummini
mo tan, o darii.
28 Caggal ɗuum Iisaa naati suudu de taalibaaɓe
muuɗum ɓeen toowtidi e muuɗum, yami ɗum,
mbi'i:
—Ɗume waɗi de min kunngii riiwude ginnaaru
nduun?
29 O jaabii:
—Ginnaaru nduun, sii muuɗum riiwirtaake si
wanaa du'aare.

Haala Iisaa ɗiɗaɓa dow maayde muuɗum e iirtagol muuɗum
(Matta 17.22-23, Lukka 9.43-45)

30 Ɓe ndilli ɗoon, ɓe ceeki leydi Galili. O yiɗaa fay
gooto faama ɗum,
31 sabo imo waajoo taalibaaɓe makko ɓeen. Imo
wi'a ɗum'en:
—Ɓii Neɗɗo wattete e juuɗe yimɓe. Ɓe mbaran
ɗum, de caggal balɗe tati fu, iirtoto.
32 Ammaa taalibaaɓe ɓeen paamaay maanaa
haala kaan, de kuli yamude mo du.

Haala ɓurɗo teddude
(Matta 18.1-5, Lukka 9.46-48)

33 Ɓe njottii Kafarnahum. Nde ɓe njippinoo su-
udu weerdude maɓɓe fu, o yami taalibaaɓe makko,
o wi'i:
—Ɗume njeddundurɗon dow laawol?
34 Ɓe ndeyyinii, sabo ko ɓe njeddunduri dow laa-
wol dey, wo moy woni ɓurɗo teddude hakkunde
maɓɓe.
35 Ndeen Iisaa jooɗii, noddi taalibaaɓe sappo e
ɗiɗo ɓeen, wi'i ɗum'en:
—Muuyɗo ardaade fuu, gaɗa heddiiɓe ɓeen hee-
data, laatoo golloowo maɓɓe ɓe fuu.
36 Caggal ɗuum, o nanngi junngo cukalel
gomma, o darni ngel yeeso maɓɓe, o mumbilii
ngel, o wi'i ɓe:
37 —Neɗɗo fuu jaɓɓiiɗo cukalel gootel hono ngel
e innde am, wo miin jaɓɓii. Katin du jaɓɓiiɗo kam
fuu, wanaa miin tan jaɓɓii, jaɓɓake Nulɗo kam oon
du.

Haala mo salaaki en fuu ina wondi e meeɗen
(Lukka 9.49-50)

38 Yuhanna wi'i mo:

—Moodibbo, min nji'ii gorko gooto ina riiwra
ginnaaji e innde maa, de min kaɗi mo, sabo o
waldaa e meeɗen.
39 Ammaa Iisaa wi'i:
—Taa kaɗee mo ɗum, sabo fay gooto waawaa
waɗirde kaayeefiiji e innde am, de sakitoo
mbonkoo kam wakkati oon.
40 Sabo mo salaaki en fuu ina wondi e meeɗen.
41 Goonga kaalanammi on: neɗɗo fuu kokkuɗo
on horde ndiyam saabe on yimɓe Almasiihu,
waasataa heɓude mbarjaari muuɗum.

Haala ko luttinta yimɓe
(Matta 18.6-9, Lukka 17.1-2)

42 Neɗɗo fuu luttinɗo gootel e cukaloy
goonɗinkoy kam koy, ko ɓuri woodde e joomum
wo hayre teddunde haɓɓee e daande mum, faɗɗee
e maayo manngo.
43 Si tawii junngo maa luttinte, tayu ngo.
Naataa e nguurndam nduumiiɗam a nyakuɗo
ɓuri moyyande ma diina naatude e jahannama
yiite nge nyifataa tawee a kiɓɓuɗo. [
44 *]
45 Si tawii koyngal maa luttinte, tayu ngal.
Naataa ley nguurndam nduumiiɗam tawee wo a
nyakuɗo ɓuri moyyande ma diina faɗɗeede e yiite
duumiinge tawee a kiɓɓuɗo. [
46 †]

---

* **9:44** E ɗereeji ɓooyɗi, goɗɗi ina ɓeyda aaya 44: Ɗoon, gilɗi mum mbaatataa, yiite mum du nyifataa. Ndaaree aaya 48.
† **9:46** E ɗereeji ɓooyɗi, goɗɗi ina ɓeyda aaya 46: Ɗoon, gilɗi mum mbaatataa, yiite mum du nyifataa. Ndaaree aaya 48.

47 Katin du si yitere maa luttinte, ittu nde. Sabo
naataa e laamu Laamɗo a ɗokko ɓuri moyyande
ma diina paɗɗeɗaa e jahannama a kiɓɓuɗo.
48 Ɗoon, «gilɗi muuɗum mbaatataa, yiite
muuɗum du nyifataa.»‡
49 Yiite lamsinan mono fuu hono lamɗam ni.
50 Lamɗam wo huunde lobbere, de si ɗam selii
lamsude, noy lamsinirton ɗam katin? Hakkunde
mooɗon laatoɗon hono lamɗam ni, ngondon e
jam.

10

Haala ceergal
(Matta 19.1-12, Lukka 16.18)

1 Iisaa dilli ɗoon, yehi leydi Yahuudiya, de feyyiti
yehi lettugal gooruwol Urdun. Yimɓe heewɓe
piilii mo, de imo waajoo ɗum'en katin hono no o
woowrunoo ni.
2 Farisa'en woɓɓe ngari faa ndaartindoo mo,
yami mo:
—Yalla ina daganii gorko seerude deekum naa?
3 O jaabii ɓe:
—Ɗume Muusaa yamiri on?
4 Ɓe njaabii, ɓe mbi'i:
—Muusaa jaɓii si gorko na seera deekum fu,
winnda talkuru ceergal de seera ɗum.*
5 Iisaa wi'i ɓe:
—Wo saabe on yoorɓe ɓerɗe, ɗuum waɗi de
Muusaa winndani on yamiroore nde.
6 Kaa gilla e fuɗɗoode, «Laamɗo tagii ɓe, waɗii ɓe
gorko e debbo.

‡ **9:48** Esaaya 66.24. * **10:4** Fillitagol Tawreeta 24.1.

7 Ɗum waɗi de gorko yoppan inna mum e bam-
mum, nanngundura e deekum,
8 ɓe ɗiɗo fuu ɓe laatoo neɗɗo gooto.»† Nii woni ɓe
nganaa ɗiɗo katin, ɓe ɓanndu wooturu.
9 Ndelle, taa neɗɗo sennda ko Laamɗo hawrun-
duri.
10 Nde ɓe kootunoo ndeen, taalibaaɓe makko
ɓeen yami mo haala majjum.
11 O wi'i ɓe:
—Si neɗɗo seerii deekum de ɓaŋi goɗɗo fuu,
jeenii.
12 Hono noon du, si debbo seedii e gorum, de
gorko goɗɗo ɓaŋi ɗum, debbo oon du jeenii.

No Iisaa barkiniri cukaloy
(Matta 19.13-15, Lukka 18.15-17)

13 Yimɓe ina ngadda cukaloy to Iisaa, faa meema
koy, de taalibaaɓe ɓeen ndukani ɗum'en.
14 Nde o yiinoo ɗum ndeen, o ɓerni, o wi'i taal-
ibaaɓe ɓeen:
—Accee cukaloy koy ngara to am. Taa kaɗee koy,
sabo wo nanndu ɓe e makkoy ɓeen njeyi laamu
Laamɗo.
15 Goonga kaalanammi on: mo jaɓiraay laamu
Laamɗo hono no cukalel ni fuu, naatataa ɗum.
16 Caggal ɗuum, o mumbilii cukaloy koy, o yowi
junngo makko e makkoy, o barkini koy.

No Iisaa e gorko jom jawdi ngaddi
(Matta 19.16-30, Lukka 18.18-30)

17 Nde Iisaa nanngunoo laawol fu, gorko gomma
doggiri to makko, hofii yeeso makko, yami mo,
wi'i:

† **10:8** Fuɗɗoode 1.27, 2.24.

—Moodibbo lobbo, ɗume kaanumi waɗude faa mi heɓa nguurndam nduumiiɗam?
18 Iisaa wi'i mo:
—Ko waɗi de aɗa noddira kam lobbo? Lobbo walaa si wanaa gooto, oon woni Laamɗo.
19 Aɗa anndi jamirooje: «Taa waɗu war-hoore, taa jeenu, taa wujju, taa seeda fewre, taa toonya, teddin inna maa e bammaa.»‡
20 Gorko oon jaabii mo, wi'i:
—Moodibbo, miɗo hayba ɗum fuu gilla e cukaaku am.
21 Ndeen Iisaa ndaari mo, yiɗi mo, wi'i mo:
—Huunde wootere ina nyakani maa: yahu sonnoy ko njogiɗaa ɗuum fuu, kokkaa ceede ɗeen talkaaɓe. Ndeen, a heɓan mbarjaari dow kammu. De ngaraa, njokkaa kam.
22 Ammaa nde gorko oon nannoo haalaaji ɗiin ndeen, ɓalinii, dillidi e mettorgal, sabo o jom jawdi sanne.
23 Iisaa yeewi gereeji fuu de wi'i taalibaaɓe mum ɓeen:
—Naatugol joomiraaɓe jawdi ley laamu Laamɗo ina tiiɗi koy!
24 Haalaaji ɗiin kaaynii taalibaaɓe ɓeen sanne. O ɓeydi katin, o wi'i ɓe:
—Sukaaɓe am, naatude e laamu Laamɗo ina tiiɗi koy!
25 Sabo ngeelooba naata wudde battal ɓuri hoyude diina jom jawdi naata laamu Laamɗo.
26 Ɗum ɓeydi haaynaade taalibaaɓe ɓeen, keddii ina yamundura hakkunde muɓɓen ina mbi'a:
—Ndelle, moy woni kisoowo?
27 O ndaari ɓe, o wi'i:

‡ **10:19** Wurtagol 20.12-16.

—Yimɓe mbaawanaa ɗum, ammaa Laamɗo ina waawi. Sabo walaa fuu ko Laamɗo waawanaa.
28 Ndeen, Piyeer wi'i mo:

—Ndaar, minen min njoppii huunde fuu min njokkii ma!

29 O jaabii ɗum, o wi'i:

—Goonga kaalanammi on: neɗɗo fuu joppuɗo suudu muuɗum, naa sakiraaɓe muuɗum worɓe e rewɓe, naa inna mum, naa bammum, naa sukaaɓe mum, naa gese muuɗum saabe am e saabe Kabaaru Lobbo
30 heɓan ko ɓuri ɗum kile hemre e aduna mo ngonɗen e muuɗum joonin o: joomum heɓan cuuɗi e sakiraaɓe worɓe e sakiraaɓe rewɓe e inniraaɓe e sukaaɓe e gese, o torrete du. E ley wakkati garoowo oon du, joomum heɓan nguurndam nduumiiɗam.
31 Ammaa ardiiɓe heewɓe laatoto gaɗaaɓe, gaɗaaɓe ɓeen du laatoto ardiiɓe.

Haala Iisaa tataɓa dow maayde muuɗum e iirtagol muuɗum

(Matta 20.17-19, Lukka 18.31-34)

32 Iɓe ngoni e laawol faa ɓe njaha Urusaliima. Iisaa na ardii ɓe, tawi taalibaaɓe ɓeen ina mbemmbii, jokkuɓe ɗum'en ɓeen du kulii. O noddi taalibaaɓe sappo e ɗiɗo ɓeen, o fuɗɗi haalande ɗum'en ko hewtata mo.
33 O wi'i ɓe:

—Inani eɗen njaha Urusaliima. Ɗoon Ɓii Neɗɗo wattetee e juuɗe hooreeɓe almaami'en e janngi-nooɓe Tawreeta. Ɓe caroto mo sariya maayde, de ɓe ngatta mo e juuɗe yimɓe ɓe nganaa Alhu-udiya'en.

34 Ɓeen njalnoroo mo, tutta dow makko, piya mo
dorri, mbara mo. De balɗe tati caggal majjum, o
ummitoto.

No Yaakuuba e Yuhanna nyaagorii Iisaa (Matta 20.20-28)

35 Caggal ɗuum, Yaakuuba e Yuhanna ɓiɓɓe
Jebede ɓeen ngari to Iisaa, mbi'i ɗum:
—Moodibbo, won ko min njiɗi nyaagaade ma.
Miɗen njiɗi ngaɗanaa min ɗum.
36 O wi'i ɓe:
—Ɗume njiɗuɗon mi waɗana on?
37 Ɓe njaabii mo:
—Nduŋanoɗaa min min njooɗodoo e maaɗa,
gooto gere nyaamo maa, gooto du gere nano maa
e ley darja laamu maaɗa.
38 O jaabii ɓe, o wi'i:
—On anndaa ko ŋaarotoɗon. Yalla oɗon mbaawi
yardude horde mettunde nde njardammi ndeen,
naa looteede lootagal batisima naawngal ngal
looteteemi ngaal naa?
39 Ɓe njaabii mo, ɓe mbi'i:
—Miɗen mbaawi.
O wi'i ɓe:
—On njardan horde nde njardammi ndeen, on
keɓan lootagal batisima ngal looteteemi ngaal.
40 Ammaa jooɗaade gere nyaamo am naa gere
nano am wanaa miin yamirta ɗum. Jooɗorɗe
ɗeen, wo ɓe Laamɗo moyyinani ɓeen njeyi.
41 Nde taalibaaɓe sappo heddiiɓe ɓeen nannoo
ɗum ndeen, ɓernani Yaakuuba e Yuhanna.
42 Iisaa noddi ɓe fuu, wi'i:

—Oɗon anndi laamiiɓe leyɗe adunaaru ina laamorii ɗum'en doole. Mawɓe ɓeen du ina kolla yimɓe ɓeen baawɗe.
43 Onon kaa, ɗum waɗataa hakkunde mooɗon. Jiɗɗo laataade tedduɗo hakkunde mooɗon fuu, ina haani laataade golloowo mooɗon.
44 Katin du, jiɗɗo ardaade e mooɗon fuu, ina haani laataade maccuɗo mooɗon, on fuu.
45 Sabo fay Ɓii Neɗɗo waraay faa gollanee, ammaa warii faa gollana yimɓe, de hokka yonki muuɗum faa laatoo coottitaari ndimɗinoori heewɓe.

No Iisaa wumtiniri Bartime
(Matta 20.29-34, Lukka 18.35-43)

46 Ɓe njottii Yeriko. Nde Iisaa yaltannoo ngalluure ndeen, kam e taalibaaɓe muuɗum e jamaa keewɗo, ɓe tawi bumɗo bi'eteeɗo Bartime ɓii Time ina jooɗii ina garbina ɗakkol laawol ngool.
47 Nde o nannoo wo Iisaa Nasaraatuujo oon faltotoo ɗoon ndeen, o fuɗɗi yeewnaade imo wi'a:
—Iisaa, taan Daawda, yurmam!
48 Yimɓe heewɓe ina njawana mo ina mbi'a o deyyinoo, ammaa o ɓeydi yeewnaade sanne, imo wi'a:
—Taan Daawda, yurmam!
49 Iisaa darii, wi'i:
—Noddee mo.
Ndeen, ɓe noddi bumɗo oon, ɓe mbi'i ɗum:
—Sellin ɓernde maa, umma! O noddii ma.
50 O gurbitii, o faɗɗi saaya makko, o wari to Iisaa.
51 Iisaa yami mo, wi'i:
—Ɗume njiɗɗaa mi waɗane?
Bumɗo oon jaabii mo, wi'i:
—Moodibbo, mi wumta.

52 Iisaa wi'i mo:
—Yahu, goondinal maa dannii ma.
Wakkati oon o wumti, o jokki Iisaa, iɓe njaha dow laawol.

11

No Iisaa naatiri Urusaliima
(Matta 21.1-11, Lukka 19.28-40, Yuhanna 12.12-19)

1 Ko Iisaa e taalibaaɓe muuɗum ɓadii Urusaliima ɗuum, njottii Baytifaaji e Baytaniya dow waamnde wi'eteende Jaytun. Iisaa nuli taalibaaɓe muuɗum ɗiɗo,
2 wi'i ɓe:
—Njehee naatowee wuro wonngo yeeso mooɗon ngo. Wakkati oon fu, on tawan mola araawa nga fay gooto waɗɗaaki abada ina haɓɓii. Kaɓɓiton nga, ngaddon nga ɗo.
3 Si goɗɗo yamii on ɗume ngaɗoton nga, njaaboɗon mbi'on Joomii amin ina haajaa nga, de nultiran nga law.
4 Ɓe njehi, ɓe tawi mola ngaan ina haɓɓii yaasin ɗakkol dammbugal, ɓe kaɓɓiti nga.
5 Yoga e darinooɓe ɗoon ɓeen yami ɓe:
—Ɗume ngolloton ɗo? Ko waɗi oɗon kaɓɓita mola nga?
6 Ɓe njaaborii ɓeen no Iisaa wiirunoo ɓe noon. Ɓeen njoppi ɓe.
7 Ɓe njaarani Iisaa mola ngaan, ɓe njowi saayaaji maɓɓe dow magga, o waɗɗii.
8 Yimɓe heewɓe mbeerti saayaaji muɓɓen dow laawol. Woɓɓe kelti licce leɗɗe ɗakkol toon, mbeerti ɗe e laawol ngool.

9 Ardiiɓe mo e heeduɓe gaɗa makko ɓeen na
yeewnoo na mbi'a:
—Jettooje e barke ngoodanii garɗo e dow innde
Joomiraaɗo!*
10 Barke woodanii laamu maami en Daawda,
laamu ngaroowu nguun! Jettooje ngoodanii
Laamɗo dow kammuuli!
11 Iisaa hewti ley Urusaliima, naatowi suudu
dewal mawndu nduun, de ndaari fuu ko woni
ley mayru. Ammaa saabe hiirii, o yehi Baytaniya
kanko e sappo e ɗiɗo ɓeen.

No Iisaa huɗiri yibbi
(Matta 21.18-19)

12 Jaango majjum, caggal ɓe ndawii Baytaniya,
tawi imo yolbi.
13 O haccii yibbi mbilitinki, o yehi yeewoyde yalla
imo tawra ki ɓiɓɓe. Nde o yottinoo ki ndeen,
o tawaay e makki si wanaa haakorooji. Sabo
wakkati oon wanaa wakkati rimugol yibbe.
14 O wi'i yibbi kiin:
—Taa fay gooto nyaama ɓiɓɓe maa abada katin!
Taalibaaɓe makko ɓeen nani ɗum.

No Iisaa riiwri luumotooɓe ley suudu dewal mawndu
(Matta 21.12-17, Lukka 19.45-48, Yuhanna 2.13-22)

15 Nde ɓe njottinoo Urusaliima fu, Iisaa naati
taliyaare suudu dewal mawndu nduun, de fuɗɗi
riiwude soodooɓe e soottooɓe wonɓe ley toon. O
liɓi taabaaje weccooɓe ceede e jooɗorɗe soottooɓe
buugaali.

---

* **11:9** Jabuura 118.25-26.

16 O accaay fay gooto rewi ley taliyaare suudu
dewal mawndu nduun ina ronndii gineeji.
17 Ndeen o waajii ɓe:
—Yalla wanaa ina winndaa: «Suudu am inndirte
suudu waɗirdu du'aare lenyi fuu!»† Onon kaa, on
ngaɗii ndu suuɗirdu yanooɓe.‡
18 Hooreeɓe almaami'en e jannginooɓe
Tawreeta nani ɗum, pilii no mbardata mo. Ɓe
kuli mo, sabo waaju makko oon naatii jamaa oo
sanne.
19 Nde hiirnoo fu, kanko e taalibaaɓe makko, ɓe
njalti ngalluure ndeen.

Haala du'aare wondunde e goonɗinal (Matta 21.20-22)

20 Fajiri jaango majjum, iɓe paltoroo to yibbi kiin
toon, ɓe nji'i ki yoorii koloŋ faa yottii ɗaɗi.
21 Piyeer miccitii, wi'i mo:
—Moodibbo, ndaar! Yibbi ki kuɗunoɗaa kiin
yoorii.
22 Iisaa jaabii ɓe, wi'i:
—Ngoonɗinee Laamɗo!
23 Goonga kaalanammi on: neɗɗo fuu biiɗo
waamnde nde: «Ɗoofa, saamoy ley maayo», si
sikkitiraay ley ɓernde muuɗum, de goonɗini ko
wi'i ɗuum laatoto fu, waɗante ɗum.
24 Ɗum waɗi de miɗo wi'a on: ko ŋaariɗon e ley
du'aare fuu, ngoonɗinee on keɓii ɗum, ndeen on
ngaɗante ɗum.
25 Nde ndariɗon faa ngaɗon du'aare fuu, si won
gaɗunooɗo on huunde fu, njaafoɗon ɗum, faa

† **11:17** Esaaya 56.7. ‡ **11:17** Yeremiya 7.11.

Baaba moodon gondo dow kammu oon yaafanoo
on hakkeeji moodon onon du. [
26 §]

Yamol dow toy baawde Iisaa yuuri
(Matta 21.23-27, Lukka 20.1-8)

27 Ɓe ngarti Urusaliima katin. E ley ko o yiil-
totoo ley suudu dewal mawndu duum, hooreeɓe
almaami'en e jannginooɓe Tawreeta e mawɓe
ɓattitii mo
28 yami mo:
—Laamu nguye hokki ma baawde gollude ko
ngollataa dum? Moy hokki ma laawol ngollaa
dum?
29 Iisaa wi'i ɓe:
—Mi yaman on huunde wootere. Njaabodon
kam, de mi haalana on kokkudo kam laawol mi
golla ko ngollammi duum.
30 Lootagal batisima Yaayaa ngaal, to Laamdo
yuuri naa to yimɓe? Njaabee kam!
31 Ɓe ndawridi hakkunde maɓɓe, ɓe mbi'i:
—Si en mbi'ii to Laamdo, o yaman en ndelle ko
wadi de en ngoondinaay Yaayaa?
32 Yalla en mbi'an to yimɓe naa?
Iɓe kula yimɓe ɓeen sabo ɓe fuu iɓe njogorii
Yaayaa wo annabaajo goongaajo.
33 Ɓe njaabii Iisaa, ɓe mbi'i:
—Min anndaa.
Iisaa wi'i ɓe:
—Haya miin du, mi haalantaa on baawde deye
ngollirammi ko ngollammi duum.

---

§ **11:26** E dereeji ɓooydi, goddi ina ɓeyda aaya 26: Kaa si on njaafataako, Baaba mon gondo dow kammu oon du yaafataako hakkeeji moodon.

12

Banndol haala remooɓe bonɓe
(Matta 21.33-46, Lukka 20.9-19)

1 Iisaa fuɗɗi haalude, banndani ɓe, wi'i:
—Neɗɗo gomma waɗii ngesa cabiije. O fiiltini nga hoggo, o wasi luggere ɓoosirde, o nyiɓi suudu toowndu faa o haynoo ko warata e ngesa ngaan. Caggal ɗuum, o halfini nga remooɓe, de o waɗi jahaangal.
2 Nde ɓoreede cabiije yottinoo fu, o neli gol-loowo makko to remooɓe ɓeen toon, ɓe ngaddana mo ngeɗu makko e ɓiɓɓe cabiije ɗeen.
3 Ɓe nanngi nelaaɗo oon, ɓe piyi ɗum, ɓe njeccini ɗum juuɗe ɓole.
4 O neli e maɓɓe golloowo makko goɗɗo. Ɓe kuyfini ɗum, ɓe eli ɗum.
5 O neli katin golloowo tataɓo, de ɓe mbari ɗum. Woɓɓe heewɓe nuliraama hono noon: ɓe piyi woɓɓe, ɓe mbari woɓɓe.
6 Joonin kaa gooto tan o heddorii, ɓiyiiko ko-rsuɗo oon. Sakitii o neli oon du e maɓɓe, o wi'i: «Ɓe njaagoto ɓiyam oon.»
7 Ammaa remooɓe ɓeen mbi'unduri hakkunde muɓɓen: «O woni donoowo oon. Ngaree mbaren mo, faa kewten ngesa ngaan!»
8 Ɓe nanngi ɓiɗɗo oon, ɓe mbari ɗum, ɓe paɗɗi ɗum to gaɗa ngesa toon.
9 Joonin le, noy jom ngesa oon waɗata? O waran, o halka remooɓe ɓeen, o halfina ngesa ngaan woɓɓe.
10 Yalla on njanngaay ko winndaa ley Binndi ɗiin ɗuum naa?
«Hayre nde nyiɓooɓe ɓeen calii ndeen,

wo kayre laatii hoore nyimngo ngoon.
11 Ɗum wo golle Joomiraaɗo,
wo ɗum haaynde e jiiɗe meeɗen!»*
12 Hooreeɓe Alhuudiyankooɓe pilii no nanngira
Iisaa, sabo ɓe paamii banndol ngol wo kamɓe
sappii. De ɓe cuusaay jamaa oon. Ɓe njoppi mo,
ɓe ndilli.

Haala yoɓugol lampo
(Matta 22.15-22, Lukka 20.20-26)

13 Hooreeɓe ɓeen neli e makko Farisa'en woɓɓe
e daraniiɓe Hirudus faa keɓa tuufira mo e konngol
makko.
14 Ɓe ngari, ɓe mbi'i mo:
—Moodibbo, miɗen anndi a goongante. A hu-
lataa fay gooto, sabo a ɓurdintaa yimɓe, aɗa jan-
nginira laawol Laamɗo ngol goonga. Yalla ina
dagii min kokka kaananke Roma mawɗo oon
lampo naa dagaaki? Min kokka mo naa taa min
kokka mo?
15 Ammaa Iisaa annditii naafikaaku maɓɓe. O
wi'i ɓe:
—Ɗume waɗi de oɗon tuufina kam? Ngaddanee
kam mbuuɗu cardi faa mi yi'a ɗum.
16 Ɓe ngaddani mo. O yami ɓe:
—Natal moy e innde moy woni ɗo?
Ɓe mbi'i mo:
—Kaananke Roma.
17 Ndeen o jaabii ɓe, o wi'i:
—Ndelle kokkee kaananke Roma ko jeyi, kokkon
Laamɗo du ko jeyi.
Ko Iisaa jaabii ɗuum haaynii ɓe sanne.

---

* **12:11** Jabuura 118.22-23.

Haala ummital maayɓe
(Matta 22.23-33, Lukka 20.27-40)

18 Saduki'en woɓɓe ngari to makko. Kam'en
ngoni yeddooɓe ummital. Ɓe yami mo, ɓe mbi'i:

19 —Moodibbo, Muusaa yamirii en si neɗɗo ɓaŋii
debbo, maayii tawii heɓaay ɓiɗɗo fu, minyum naa
mawnum dewla debbo joppaaɗo oon faa heɓana
maayɗo oon ɓeyngu.†
20 Waɗii rimdaaɓe njeɗɗo. Arandeejo oon ɓaŋi
debbo de maayi, heɓaay ɓiɗɗo.
21 Ɗiɗaɓo oon dewli debbo oon, kam du maayi
heɓaay ɓiɗɗo. Tataɓo oon du waɗi hono noon.
22 Hono nii njeɗɗo ɓeen fuu ɓaŋiri mo, keɓaay
ɓiɗɗo. Caggal maɓɓe ɓe fuu, debbo oon du maayi.
23 Ndelle, nyannde ummital, moy e maɓɓe laa-
totoo goroo debbo oon? Sabo ɓe njeɗɗo fuu ɓe
ɓaŋiino mo.

24 Iisaa jaabii ɓe, wi'i:

—On woofuɓe, on anndaa Binndi ɗiin, on an-
ndaa baawɗe Laamɗo du.
25 Sabo si maayɓe ummitake fu, worɓe ɓaŋataa,
rewɓe ɓaŋataake. Ɓe laatoto hono maleyka'en
wonɓe dow kammu ɓeen ni.
26 Wooɗi, ko maayɓe ummitotoo ɗuum, on njan-
ngaay e dewtere Muusaa ley taariki wuumoore
huɓɓoore, hono no Laamɗo haaldiri e makko, wi'i:
«Miin woni Laamɗo Ibrahiima, Laamɗo Isiyaaka,
Laamɗo Yaakuuba»?‡

---

† **12:19** Fillitagol Tawreeta 25.5. ‡ **12:26** Wurtagol 3.6, 15-16.

27 Laamɗo wo Laamɗo wuurɓe, wanaa Laamɗo
maayɓe.§ On mboofii sanne.

Haala yamiroore ɓurnde semmbe
(Matta 22.34-40, Lukka 10.25-28)

28 Jannginoowo Tawreeta gooto ɓattitii Iisaa,
tawi naniino jeddi maɓɓe, e no o jaaborii
Saduki'en ɓeen faa woodi, yami mo:
—E jamirooje ɗeen fuu, ndeye ɓuri manngu?
29 Iisaa jaabii mo:
—Burnde fuu manngu e jamirooje ɗeen wo
nde ɗo: «Hettinda Israa'iila, Laamɗo Joomiraaɗo
meeɗen oon tan woni Joomiraaɗo.
30 Yiɗir Laamɗo Joomiraaɗo maa e ɓernde maa
fuu e yonki maa fuu e hakkillo maa fuu e semmbe
maa fuu.»*
31 Diɗaɓerde ndeen wo hono mayre, kayre woni:
«Njiɗiraa gondo maa no njiɗirɗaa hoore maa ni.»†
Walaa fuu yamiroore ɓurnde ɗiɗi ɗeen manngu.
32-33 Jannginoowo Tawreeta oon wi'i mo:
—Moodibbo! A haalii goonga ko mbiiɗaa
Laamɗo tan woni Joomiraaɗo, katin du Laamɗo
goɗɗo walaa si wanaa kanko. E yiɗirde Laamɗo
e ɓerndem fuu e hakkillom fuu e semmbem fuu,
e yiɗirde gondo mum hono no yiɗiri hoore mum
ni, kanjum ɓuri sadakaaji duppeteeɗi e kirsamaaji
fuu! Haala maa ina selli sanne.
34 Nde Iisaa yi'unoo o jaaborake hakkilantaaku
ndeen, wi'i mo:
—A woɗɗaa e laamu Laamɗo.

---

§ **12:27** Gilla e jamaanu Muusaa tawi Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gilla ko ɓooyi. Ko Laamɗo wi'i wo Laamɗo maɓɓe ɗuum, holli iɓe mbuuri. * **12:30** Fillitagol Tawreeta 6.4-5.
† **12:31** Lewinkooɓe 19.18.

Caggal ɗuum, fay gooto suusaay yamude Iisaa yamɗe goɗɗe katin.

Haala Almasiihu e Daawda
(Matta 22.41-46, Lukka 20.41-44)

35 Nde Iisaa waajotoo ley suudu dewal mawndu
ndeen, wi'i:
—Noy jannginooɓe Tawreeta ɓeen mbaawri wi-
ide Almasiihu oon wo taan Daawda?
36 Sabo Daawda e hoore muuɗum wi'irii Ruuhu
Ceniiɗo:
«Joomiraaɗo wi'i Joomam:
Jooɗa gere nyaamo am,
faa mi waɗa njaaɓaa wayɓe ma.»‡
37 Daawda e hoore muuɗum ina noddira Al-
masiihu oon «Joomam». Ndelle, noy o laatortoo
taanum?

No Iisaa feliri jannginooɓe Tawreeta
(Matta 23.1-36, Lukka 20.45-47)

Jamaa keewɗo ina hettindanii Iisaa e seyo.
38 E ley waajagol makko ngool, o wi'i ɓe:
—Tinnee e jannginooɓe Tawreeta yiɗuɓe yi-
ilodaade e saayaaji mawɗi e jowteede jowtaali
teddudi ley luumooji,
39 fooɗantooɓe jooɗorɗe ɓurɗe teddude ley cuudi
baajordi e nokkuuje teddudɗe to nyaamduuji.
40 Iɓe nyaama jawdi rewɓe talkaaɓe ɓe goriraaɓe
muɓɓen maayi, de ɓe njuutina du'aawuuji maɓɓe
faa ɓe nanndinkinoo e lobbuɓe. Kamɓe, jukkungo
naawngo ɓurata jippineede dow muɓɓen.

Haala sadaka debbo talkaajo
(Lukka 21.1-4)

‡ **12:36** Jabuura 110.1.

41 Iisaa jooɗii hucciti e keesu suudu dewal
mawndu nduun, yi'i no jamaa oon wattirta kaal-
isi e keesu oon noon. Joomiraaɓe jawdi heewɓe
ngatti kaalisi keewɗo ley keesu oon.
42 Ndeen debbo talkaajo mo gorum maayi wari,
watti buuɗi ɗiɗi.
43 Iisaa noddi taalibaaɓe muuɗum ɓeen, wi'i
ɗum'en:
—Goonga kaalanammi on: ko debbo talkaajo o
watti e ley keesu ɗuum ɓuri ko ɓeen fuu ngatti
ɗuum.
44 Sabo ɓe fuu, wo ko bonnantaa ɓe fay huunde
tan ɓe ngatti. Ammaa debbo o kaa, e ley talkaaku
muuɗum watti haddi ko joginoo faa wuurda ɗuum
fuu.

13

Haala halkere suudu dewal e sifaaji timmoode adunaaru
(Matta 24.1-14, Lukka 21.5-19)

1 Nde o wurtotonoo suudu dewal mawndu
ndeen, taalibaajo makko gooto wi'i mo:
—Moodibbo, ndaar, kaaye ɗe e nyimngo ngo fuu
no ŋarɗiri!
2 Iisaa jaabii mo, wi'i:
—A yi'ii nyimngo ngo no foti mawnude naa?
Fay hayre wootere heddataako ɗo ina yowii dow
wonnde. Fuu wurjinte.
3 O jooɗowii dow waamnde wi'eteende Jaytun,
o hucciti e suudu dewal mawndu nduun. Piyeer e
Yaakuuba e Yuhanna e Andire toowtidi e makko,
yami mo, mbi'i:
4 —Anndin min nde ɗum waɗata. Maande ndeye
hollata waɗugol kulle ɗeen fuu?

5 Iisaa jaabii ɓe wi'i:

—Ndeentee taa fay gooto wosina on e goonga.
6 Heewɓe ngardan e innde am, ina mbiitoo: «Miin woni kanko.» Ɓe mbosinan yimɓe heewɓe.
7 Si on nanii kabaaru woldeeji ɓadiiɗi, si on kaalanaama woldeeji boɗɗuɗi, taa kulee. Ina tilsi ɗum waɗa, de ɗum wanaa timmoode tafon.
8 Lenyol habdan e lenyol, laamu habdan e laamu, leydi dimmboto e nokkuuje feere feere, rafooji du ngaɗan. Ɗum fuu laatoto hono fuɗɗoode ŋatawere ɓeynoowo ni.

9 Ndeenee ko'e mooɗon, sabo yimɓe njaaran on to carorɗe, on piyete ley cuuɗi baajorɗi. Ɓe ndarna on yeeso hooreeɓe e kaanankooɓe saabe am, faa laatanoɗon kam seedeeɓe yeeso maɓɓe.
10 Ina tilsi Kabaaru Lobbo oon waajee lenyi ɗiin fuu tafon.
11 Nde ɓe njaarii on faa ɓe kokkitira on, taa mbemmbeɗon dow ko kaaloton. Nde wakkati majjum wari fuu, on keɓan ko kaalon. Sabo wanaa onon kaalata, wo Ruuhu Ceniiɗo haalata.
12 Neɗɗo hokkitiran sakiike muuɗum waree, baabiiwo du hokkitiran ɓiyum. Ɓiɓɓe ummanto saaraaɓe muɓɓen, ngaɗa faa ɓe mbaree.
13 Yimɓe fuu mbanyan on saabe am. Ammaa tinnitiiɗo faa yottii timmoode fu, kam hisintee.

Haala torra mawɗo e gartol Almasiihu
(Matta 24.15-31, Lukka 21.20-28)

14 Wakkati waran nde nji'oton «huunde nyid-
diniinde bonnoore»* ina woni ɗo haanaa wonde.†
(Janngudo ɗum fuu, faama maanaa majjum.)
Ndeen, tawaaɓe ley Yahuudiya fuu ndoggira
baamle.
15 Tawaaɗo dow suudu, taa jippoo fey de wi'a
naatan faa hooya huunde ley suudu muuɗum.
16 Tawaaɗo ngesa, taa yeccoo faa hooyowa saaya
muuɗum.
17 Kay, debereedu'en e musinteeɓe njaran torra
ley balɗe ɗeen!
18 Ŋaaree Laamɗo taa ɗum waɗa wakkati dab-
bunde.
19 Sabo ley balɗe ɗeen torra waɗan mo hono
muuɗum waɗaay gilla fuɗɗoode adunaaru ndu
Laamɗo tagi nduun faa joonin, woodi du hono
muuɗum waɗataa abada katin.
20 Sini Joomiraaɗo raɓɓinɗinaayno balɗe ɗeen,
fay gooto hisataano. Ammaa o raɓɓinɗinirii ɗe
saabe suɓaaɓe makko ɓeen.
21 Wakkati oon, si goɗɗo wi'ii on: «Ndaaree! Inan
Almasiihu ɗo», naa «Inani mo to», taa ngoonɗinee.
22 Sabo almasiihu'en fewreeɓe e annabaaɓe
fewreeɓe ɓangowan, ngaɗa maandeeji e kaayeefi-
iji faa majjina fay suɓaaɓe ɓeen, si na laatoo.
23 Ndelle, kakkilon! Mi haalanii on huunde fuu
gilla ɗum waraay.
24 —Ammaa e ley balɗe ɗeen, caggal torra oon,
naange niɓɓan, lewru selan yaynude,

---

* **13:14** Daniyiila 9.27, 11.31, 12.11. † **13:14** Ɗo Iisaa haali ko annabi Daniyiila sappinoo: kaananke gooto wattan tooru e ley suudu dewal mawndu Alhuudiyankooɓe. Ko o sappinoo ɗuum waɗii gilla Iisaa rimaaka. Joonin Iisaa wi'i hono majjum wartan katin.

25 koode kammu caaman, kulle gonɗe dow
kammu ɗeen ndimmboto.‡
26 Wakkati oon, Ɓii Neɗɗo oon yi'ete ina wara e
duule,§ ina warda e baawɗe mawɗe e teddeengal.
27 O nulan maleyka'en makko lettugal e gorgal,
horɗoore e soɓɓiire, kawrundura suɓaaɓe makko
ɓeen gilla to adunaaru fuɗɗi faa to haaɗi.

Banndol dow yibbi
(Matta 24.32-35, Lukka 21.29-33)

28 Ekitee ko yibbi hollata: si licce makki keyɗitii,
haakorooji makki mbilitii, oɗon anndi ndunngu
ɓadake.
29 Noon du, si on nji'ii kulle ɗeen ina ngaɗa,
annditon wakkati oon ɓadake, ina woni e damm-
bugal galle.
30 Goonga kaalanammi on: jamaanu o tim-
mataa tawee kulle ɗeen fuu ngaɗaay.
31 Kammu e leydi timman, de haalaaji am kaa
timmataa abada.

No fay gooto anndiraa timmoode si wanaa Laamɗo
(Matta 24.36-44)

32 Kaa nyalaande ndeen e wakkati oon fay gooto
anndaa ɗum. Wanaa maleyka'en wonɓe dow
kammu, wanaa Ɓiɗɗo oon. Walaa anndudo ɗum
si wanaa Baabiiwo oon.
33 Kakkilee, tinnoɗon e majjum, sabo on anndaa
wakkati mo o warata.
34 Iɗum wa'i hono gorko cegiliiɗo faa dilla, yalti
suudu muuɗum, hokki maccuɓe mum mono fuu

‡ **13:25** Esaaya 13.10, 34.4, Jowiila 2.10. § **13:26** Daniyiila 7.13.

golle mum, yamiri doomoowo dammbugal oon tinnoo dooma.
35 Ndelle, kakkilon, sabo on anndaa nde jom
galle oon wartata: ina waawi laataade kiiral
naange, naa hakkunde jemma, naa wakkati nde
dontooje njoggata, naa fajiri.
36 Taa o juha on de o tawa oɗon ɗaanii!
37 Ko kaalanammi on ɗuum, miɗo haalana
yimɓe fuu: kakkilon!

14

No mawɓe diina ndawriri faa nannga Iisaa
(Matta 26.1-5, Lukka 22.1-2, Yuhanna 11.45-53)

1 Balɗe ɗiɗi keddanii iidi Faltagol e iidi buuru mo
wattaaka rabilla. Hooreeɓe almaami'en e janngi-
nooɓe Tawreeta pilii nanngirde Iisaa e hiila faa
keɓa mbara ɗum.
2 De ɓe mbi'i:
—Taa ngaɗen ɗum ley iidi ndi de yimɓe muurta.

No debbo joordi nebbam uurɗam dow Iisaa
(Matta 26.6-13, Yuhanna 12.1-8)

3 Wakkati oon Iisaa ina woni ley Baytaniya,
ɗo suudu Simon noddirteeɗo ceppinɗo oon. O
jooɗii faa o nyaama. Debbo gomma naati ina
jogii faandu nebbam laaɓuɗam, uurɗam, tiiɗuɗam
coggu sanne. Debbo oon heli faandu nduun, joori
nebbam ɗaam dow hoore makko.
4 Yoga e wonnooɓe toon ɓeen mettaa,
mbi'unduri hakkunde muɓɓen:
—Ɗume saabii de nebbam ɗaam bonniraa ni?
5 Iɗam waawnoo sonneede ko ɓuri buuɗi cardi
keme tati, de hokkee talkaaɓe!
Heddii iɓe pela debbo oon.

6 Ammaa Iisaa wi'i:
—Celee mo! Ko waɗi de oɗon torra mo? O gollanii kam gollal lobbal.
7 Si goonga, talkaaɓe ina tawdee e mooɗon wakkati fuu, nde muuyɗon fuu oɗon mbaawi waɗande ɗum'en moyyere. De miin kaa, mi tawdataake e mooɗon wakkati fuu.
8 O waɗii ko o waawi: o joorii nebbam uurɗam ɗam dow ɓanndu am faa mi segilanoo saabeere.
9 Goonga kaalanammi on: ɗo Kabaaru Lobbo waajaa e adunaaru ndu fuu, ko debbo o waɗi ɗuum fillitete, faa o miccitee.

No Yahuuda jamborii Iisaa
(Matta 26.14-16, Lukka 22.3-6)

10 Yahuuda Isikariyotto, gooto e taalibaaɓe sappo e ɗiɗo ɓeen, yehi to hooreeɓe almaami'en faa watta Iisaa e juuɗe muɓɓen.
11 Nde ɓe nannoo ɗum ndeen, ɓe ceyii, ɓe aadii ɓe njoɓan mo ceede. Wakkati oon, imo fiya dabare no o jambortoo Iisaa.

No Iisaa waɗiri hiraande iidi Faltagol e taalibaaɓe muuɗum
(Matta 26.17-30, Lukka 22.7-23, Yuhanna 13.21-30)

12 Nyannde arande iidi buuru mo wattaaka rabilla, nde ɓe kirsata dammuuli iidi Faltagol ndeen, taalibaaɓe Iisaa yami ɗum, mbi'i:
—Toy njiɗɗaa min njaha min cegilanowe hiraande iidi Faltagol ndeen?
13 O nuli taalibaaɓe makko ɗiɗo, o wi'i ɗum'en:
—Njehee ngalluure toon, on kawran toon e gorko ina ronndii loonde ndiyam. Njokkon ɗum.

14 Suudu ndu o naati fuu, mbi'on jom galle oon:
«Moodibbo yamii suudu nduye nyaamdata e taal-
ibaaɓe mum ɓeen hiraande iidi Faltagol?»
15 O hollan on suudu sooro mawndu
moyyinaandu. Wo dow toon cegilantoɗon en
hiraande ndeen.
16 Taalibaaɓe ɗiɗo ɓeen njehi, naatowi ngalluure
ndeen, ɓe tawri hono no o wi'iri ɓe noon. Toon ɓe
cegilanii hiraande iidi Faltagol ndeen.
17 Nde hiirnoo fuu, Iisaa wardi e sappo e ɗiɗo
ɓeen.
18 Wakkati ɓe njooɗinoo iɓe nyaama fu, Iisaa
wi'i:
—Goonga kaalanammi on: gooto mooɗon jam-
boto kam, imo nyaamda e am joonin.*
19 Ɗum laatanii ɓe kaɓɓu-ko'u, ɓe puɗɗi yamirde
mo gooto gooto, iɓe mbi'a:
—Kori wanaa miin?
20 O jaabii ɓe, o wi'i:
—Wo gooto mooɗon, onon sappo e ɗiɗo ɓe, cu-
uwidinɗo e am junngo e le'al ngal.
21 Tilay Ɓii Neɗɗo yoppira adunaaru no haaliraa
ley Binndi ɗiin ni. Ammaa bone woodanii jam-
botooɗo Ɓii Neɗɗo oon! Gorko oon, si rimaakano
fey ɓuri woodde e muuɗum!
22 Nde ɓe nyaamannoo ndeen, Iisaa hooyi bu-
uru, yetti Laamɗo, heltii, hokki ɓe, wi'i:
—Njaɓee, ɗum wo ɓanndu am.
23 Caggal ɗuum, o hooyi horde cabijam, o yetti
Laamɗo, o hokki ɓe, ɓe fuu ɓe njari.
24 O wi'i ɓe:

---

* **14:18** Jabuura 41.10.

—Ɗum wo yiiyam am, tabintinoojam amaana Laamɗo, ndufeteeɗam saabe heewɓe.
25 Goonga kaalanammi on: mi yarataa cabijam
katin si wanaa nyannde njaroymi kesam e ley
laamu Laamɗo.
26 Caggal ɓe njimii Jabuura,† ɓe njalti, ɓe njehi
dow waamnde wi'eteende Jaytun.

No Iisaa sapporii Piyeer wi'an anndaa ɗum (Matta 26.31-35, Lukka 22.31-34, Yuhanna 13.36-38)

27 Iisaa wi'i ɓe:
—On fuu on njoppan kam, sabo ina winndaa:
«Mi fiyan duroowo piiɗe maayde, de baali ɗiin
cankitoo.»‡
28 Ammaa caggal mi iirtake, mi artoyto on Galili.
29 Piyeer wi'i mo:
—Fay si ɓe fuu ɓe njoppi ma, miin kaa mi yop-
pataa ma.
30 Iisaa wi'i mo:
—Goonga kaalanammaami: jemma hannden o
pay, fadde ndontoori e joggude kile ɗiɗi a wi'an a
anndaa kam kile tati.
31 De Piyeer haali, tekkini daande, wi'i:
—Fay si tilsi mi maaydan e maaɗa, abada mi
wi'ataa mi anndaa ma.
Taalibaaɓe ɓeen fuu mbi'i hono noon.

No Iisaa nyaagorii Laamɗo ley Geccemane (Matta 26.36-46, Lukka 22.39-46)

32 Ɓe njottii nokku bi'eteeɗo Geccemane, de
Iisaa wi'i taalibaaɓe muuɗum ɓeen:
—Njooɗee ɗo, faa mi waɗowa du'aare.

---

† **14:26** Al'aada Alhuudiyankooɓe woni yimude jimi Jabuura 115-118 wakkati hiraande iidi Faltagol. ‡ **14:27** Jakariyaa 13.7.

33 O yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna.
Ɓernde makko fuɗɗi maatude kulol e kaaɗeefi.
34 O wi'i ɓe:
—Mettorgal ina mawni e am sanne faa ina nesa
warude kam. Keddee ɗo, ndoomee, kakkilee.
35 O toowti seeɗa, o hippii e leydi, o du'ii yalla
imo daɗa e wakkati naawɗo oon si na laatoo.
36 O wi'i:
—Abba! Aɗa waawi huunde fuu, woɗɗinam
horde torra nde. Ammaa taa laatoo ko muuyumi,
ɗum laatoo ko muuyuɗaa.
37 O warti, o tawi iɓe ɗaanii. O wi'i Piyeer:
—Simon, a ɗaani naa? A walaa semmbe
doomude fay haddi wawtu gooto naa?
38 Kakkilee, ndu'ee, faa taa on njarribe. Sabo
hakkillo ina heewi anniya lobbo, ammaa terɗe ina
lokkiɗi.
39 O yehi katin, o du'orii no arande ni.
40 O warti, o tawi ɓe ɗaantake, sabo ɗoyngol
maɓɓe na teddi sanne. Ɓe kunngii anndude ko ɓe
njaabotoo mo.
41 O warti tataɓerde, o wi'i ɓe:
—Faa joonin on ɗaani, oɗon ŋootta naa? Heyii.
Wakkati oon warii. Joonin, Ɓii Neɗɗo wattete e
juuɗe luttuɓe.
42 Ummee njehen! Inan jambotooɗo kam oon
ina ɓattitii.

No Iisaa nanngiraa
(Matta 26.47-56, Lukka 22.47-53, Yuhanna 18.3-12)

43 O tilaaki e haalde ɗum, de Yahuuda, gooto e
sappo e ɗiɗo ɓeen, yottii ina wondi e yimɓe heewɓe
jogiiɓe kaafaaje e cabbi. Wo ɓe nulaaɓe hooreeɓe
almaami'en, e jannginooɓe Tawreeta, e mawɓe.

44 Jambotoodo mo oon hokkiino ɓe filnde, wi'i:
—Mo mucciimi fu, oon woni kanko. Nanngon
dum, njaaron dum kawjodon dum.
45 Yahuuda yottii tan, ɓattitii Iisaa, wi'i dum:
—Moodibbo!
O muccii dum.
46 Ndeen ɓe tuggi juude maɓɓe dow Iisaa, ɓe nan-
ngi dum.
47 Gooto e darinooɓe doon ɓeen, soorti kaafaahi
muudum, soppi maccudo Almaami Mawdo, tayi
nowru muudum.
48 Iisaa wi'i ɓe:
—On ngardii e kaafaaje e cabbi hono wo mi
ardiido muurtere naa?
49 Nyannde fuu mido wondunoo e moodon ley
suudu dewal mawndu nduun mido waajoo, de on
nanngaay kam. Ammaa tilay ko Binndi diin mbi'i
duum tabita.
50 Ndeen, taalibaaɓe ɓeen fuu njoppi mo,
ndoggi.
51 Jokolle mo ɓornaaki na waanii disaare tan,
jokki mo. Ɓe nanngi dum,
52 de yoppi disaare ndeen, doggi ɓanndu ɓoldu.

No mawɓe diina carorii Iisaa
(Matta 26.57-68, Lukka 22.54-55, 63-71, Yuhanna 18.13-14, 19-24)

53 Ɓe njaari Iisaa to Almaami Mawdo oon, tawi
hooreeɓe almaami'en e mawɓe e jannginooɓe
Tawreeta fuu ina kawriti.
54 Piyeer ina jokki mo to toowti faa naati ley
taliyaare galle Almaami Mawdo. O joododii e
doomooɓe dakkol yiite, imo yuuloo.

55 Woodi, hooreeɓe almaami'en e jeyaaɓe e
waalde Saahiiɓe ndeen fuu ina piloo ko pelira
Iisaa faa waree, de ɓe keɓaay.
56 Heewɓe ina pela mo dow fewre, ammaa
haalaaji muɓɓen ina luttunduri.
57 Woɓɓe maɓɓe peli mo, mbi'i:
58 —Min nanii imo wi'a: «Mi liɓan suudu dewal
mawndu mahiraandu juuɗe nduun, de ley balɗe
tati mi nyiɓa suudu dewal wonndu ndu mahi-
raaka juuɗe.»
59 Kaa e ɗum du, pelooje maɓɓe ɗeen ina luttun-
duri.
60 Almaami Mawɗo oon ummii, darii hakkunde
jamaa oon, yami Iisaa:
—Walaa ko njaabotoɗaa naa? Ko yimɓe ɓe
ceedante ɗuum wo ɗume?
61 Ɗum fuu imo deyyinii, o jaabaaki fay huunde.
Almaami Mawɗo oon ina yama mo katin, ina wi'a:
—Yalla aan woni Almasiihu, ɓii mo jettooje
ngoodani oon naa?
62 O jaabii, o wi'i:
—Miin woni kanko. On nji'an Ɓii Neɗɗo ina
joodii gere nyaamo Jom baawɗe oon,§ ina warda
e duule kammu.*
63 Ɗuum metti Almaami Mawɗo oon faa seeki
kaddule muuɗum, wi'i:
—En kaajaaka seedeeɓe katin.
64 On narrii noppi moodon ko o mbonkii
Laamɗo ɗuum. Ɗume miiliɗon?
Ɓe fuu ɓe mbi'i imo haani wareede.
65 Woɓɓe maɓɓe puɗɗi tuttude dow makko. Ɓe
cuddi yeeso makko, iɓe piya mo, iɓe mbi'a mo:

§ **14:62** Jabuura 110.1. * **14:62** Daniyiila 7.13.

—Hey annabaajo! Haalan min moy fiyi ma!
Ndeen doomooɓe ɓeen du nanngi mo, ina peenya mo.

No Piyeer wi'iri anndaa Iisaa
(Matta 26.69-75, Lukka 22.56-62, Yuhanna 18.15-18, 25-27)

66 E ley ko Piyeer woni ley taliyaare galle oon, gooto e horɓe Almaami Mawɗo oon yottii.
67 Nde o yiinoo Piyeer ina yuuloo ndeen, o taykii ɗum, o wi'i:
—Aan, aɗa wondunoo e Iisaa Nasaraatuujo oon.
68 Piyeer yeddi mo, wi'i:
—Miin kaa mi anndaa, mi faamataa ko kaalataa ɗuum.
Caggal ɗuum, Piyeer yehi naatowi bolongal galle ngaal. [Ndeen ndontoori joggi.]†
69 Nde korɗo oon yiinoo mo katin fu, haalani dariiɓe ɗoon ɓeen, wi'i:
—Oo wo gooto maɓɓe!
70 Piyeer yeddi katin. Faa ɓooyti seeɗa, dariiɓe ɗoon ɓeen mbi'i Piyeer:
—Tannyoral, a gooto maɓɓe, sabo a Galilinkeejo.
71 Kanko du, o fuɗɗi hunaade e huttaade, imo wi'a:
—Mi anndaa gorko mo kaaloton haala mum oon fey!
72 Wakkati oon pay, ndontoori joggi ɗiɗaɓerde, de Piyeer miccitii ko Iisaa wi'unoo ɗuum: «Fadde ndontoori e joggude kile ɗiɗi, a wi'an a anndaa kam kile tati.» Bernde Piyeer metti dow majjum, heddii ina woya.

† **14:68** Cakitte aaya 68 tawaaka e ɗereeji ɓurɗi fuu ɓooyude ɗiin.

15

No Pilaatu yamiri Iisaa
(Matta 27.1-2, 11-14, Lukka 23.1-5, Yuhanna 18.28-38)

1 Nde naange fuɗunoo fu, hooreeɓe almaami'en
e jannginooɓe Tawreeta e waalde Saahiiɓe ndeen
fuu, tawti mawɓe du, ɓe fuu ɓe ndawridi. Ɓe kaɓɓi
Iisaa, ɓe njaari ɗum, ɓe ngatti ɗum e juuɗe Pilaatu
goforneer oon.
2 Pilaatu yami mo, wi'i:
—Aan woni kaananke Alhuudiyankooɓe oon
naa?
O jaabii, o wi'i:
—Aan e hoore maa haali.
3 Hooreeɓe almaami'en ɓeen ina pelda mo kulle
keewɗe.
4 Pilaatu yami mo katin:
—Walaa ko njaabotoɗaa naa? A nanaay ko ɓe
peldete ɗuum fuu naa?
5 Ammaa Iisaa jaabaaki fay huunde, faa ɗum
haaynii Pilaatu.

No Iisaa saroraa sariya maayde
(Matta 27.15-26, Lukka 23.13-25, Yuhanna 18.39-19.16)

6 Iidi Faltagol fuu, goforneer oon ina woowi
yoofande yimɓe ɓeen kasuujo gooto mo cuɓii.
7 Tawi gorko bi'eteeɗo Barabas muurtidiino e
woɓɓe faa ɓe mbari neɗɗo. Wakkati oon, iɓe uddaa
e kasu saabe ko ɓe ngaɗi ɗuum.
8 Jamaa oon njehowi to Pilaatu woni toon,
naati e nyaagaade ɗum waɗana ɓe ko woownoo
waɗande ɓe ɗuum.
9 O jaabii ɓe, o wi'i:

—Oɗon njiɗi mi yoofana on kaananke Alhuudiyankooɓe oon naa?
10 Sabo o faamii hooreeɓe almaami'en ɓeen kiram waɗi de kokkitiri mo.
11 De hooreeɓe ɓeen ndunyi jamaa oon nyaagoo Pilaatu yoofana ɓe Barabas, ɗum ɓurani ɓe yoofa Iisaa.
12 Pilaatu jaabii katin, wi'i ɓe:
—Ndelle, ɗume njiɗuɗon mi waɗa mo mbi'oton kaananke Alhuudiyankooɓe oon?
13 Ɓe yeewnii, ɓe mbi'i:
—Tontu mo e leggal palaangal!
14 Pilaatu yami ɓe:
—Ɗume o waɗi ko boni?
De ɓe ɓeydi yeewnaade semmbe:
—Tontu mo e leggal palaangal!
15 Saabe Pilaatu ina yiɗi welnude ɓerɗe jamaa oon, yoofani ɗum'en Barabas. Caggal ɗuum, o yamiri Iisaa fiyee dorri, de o hokkitiri ɗum tontowee e leggal palaangal.

No sordaasiiɓe njalnorii Iisaa (Matta 27.27-31, Yuhanna 19.2-3)

16 Sordaasiiɓe ɓeen njaari mo nannowi mo ley galle laamorde toon, kawrunduri sordaasiiɓe heddiiɓe ɓeen fuu.
17 Ɓe ɓorni mo saaya mboɗeeha,* ɓe canyi taarde gi'e ɓe kippi e hoore makko.
18 Ɓe puɗɗi salminde mo, iɓe mbi'a:
—Foofoo, kaananke Alhuudiyankooɓe.
19 Iɓe piira hoore makko loosol, iɓe tutta mo, iɓe ndikkinoo, iɓe cujidana mo.

---

* **15:17** Wakkati Iisaa, saaya mboɗeeha wo saaya ka kaananke ɓornotoo.

20 Nde ɓe tilinoo jalnoraade mo ndeen, ɓe
itti saaya mboɗeeha kaan, ɓe ɓorni mo kaddule
makko. Ndeen ɓe njaari mo yaasin faa ɓe tontowa
mo e leggal palaangal.

No Iisaa tontiraa dow leggal palaangal
(Matta 27.32-44, Lukka 23.26-43, Yuhanna 19.17-27)

21 Gorko gooto bi'eteeɗo Simon, jeyaaɗo Sireene,
baaba Alesandere e Rufus, ina yuura ley ladde
ina faltoo ɗoon. Sordaasiiɓe ɓeen ndooldi mo o
wakkoo leggal Iisaa palaangal ngaal.
22 Ɓe njaari Iisaa nokku bi'eteeɗo Golgata
(maanaa majjum woni «Nokku Laalagal Hoore»).
23 Ɓe ngaddani mo cabijam njillunduraaɗam e
ɗakke kaaɗuɗe faa o yara, de o jaɓaay.
24 Ɓe tonti mo e leggal palaangal. Ɓe pecciri
kaddule makko cumnal, ɓe ndaara ko mono fuu
heɓata.†
25 Nde ɓe tontata mo ndeen, wo wakkati yamnde
jeenay beetee.
26 Ɓe mbinndi e alluwal tiimtude hoore makko
sabaabu ko o tontiraa. Binndi dow maggal na
mbi'a: KAANANKE ALHUUDIYANKOOƁE.
27 Ɓe tontidi mo e yanooɓe ɗiɗo, gooto gere
nyaamo makko, gooto du gere nano makko. [
28 ‡]
29 Yimɓe faltotooɓe ɗoon ɓeen ina njenna mo,
ina ndimmba ko'e muɓɓen, ina mbi'a:
—Hey! Liɓoowo suudu dewal mawndu de
nyiɓtoo ndu ley balɗe tati,

---

† **15:24** Jabuura 22.19. ‡ **15:28** E ɗereeji ɓooydi, goddi ina ɓeyda aaya 28: Ɗum tabintini Binndi biiɗi: «O hiisodaama e bonɓe.»

30 dannu hoore maa, jippa leggal palaangal
ngal!
31 Hono noon, hooreeɓe almaami'en ɓeen du ina
njalnoroo mo. Kamɓe e jannginooɓe Tawreeta, iɓe
mbi'undura hakkunde maɓɓe:
—O hisinii woɓɓe, de o waawaa hisinde hoore
makko!
32 Kanko woni Almasiihu kaananke Israa'iila
oon. Jonle, o jippoo leggal palaangal ngal, faa
nji'en de ngoondinen!
Ɗiɗo tontidaaɓe e makko ɓeen du ina mbonko-
roo mo noon.

Haala maayde Iisaa
(Matta 27.45-56, Lukka 23.44-49, Yuhanna 19.28-30)

33 Wakkati hakkunde naange, nimre waɗi e
leydi fuu faa wakkati yamnde tati kiiral naange.
34 E ley yamnde tati kiiral naange ndeen, Iisaa
feekii feekaango toowngo, wi'i:
— *Eloy, eloy, lama sabaktani?* (Ɗum na fi-
irta «Laamɗo am, Laamɗo am! Ɗume saabii de
njoppuɗaa kam?»§)
35 Nde woɓɓe dariiɓe toon ɓeen nannoo ɗum
ndeen, mbi'i:
—Inan, imo nodda annabi Iliyaasa!
36 Ndeen goɗɗo maɓɓe doggi, suuwowi tekkere
ley ndiyam lammuɗam, haɓɓi nde e loosol. De o
fonndini hunnduko Iisaa faa muyta, o wi'i:
—En njoppa mo, ndaaren yalla Iliyaasa waran
jippina mo!
37 Caggal ɗuum, Iisaa feekii feekaango toowngo
katin, de seedi e yonki.

§ **15:34** Jabuura 22.2.

38 Lefol paliingol ley suudu dewal mawndu
ngool seekii gilla dow faa ley, laatii taye ɗiɗi.
39 Mawɗo sordaasiiɓe darinooɗo yeeso makko
oon yi'i no o dilliri adunaaru ni, de wi'i:
—Si goonga ni, neɗɗo o wo Ɓii Laamɗo!
40 Rewɓe woɓɓe ina toowti, ina kaynoo.
Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama
inna Yaakuuba pamarel e Yuusufi ina ngoni
hakkunde maɓɓe.
41 Ɓeen njokkannoo mo ina ngollana mo nde o
wonnoo Galili ndeen. Rewɓe woɓɓe heewɓe du
ina ngoni ɗoon, yaadunooɓe e makko Urusaliima.

No ɓanndu Iisaa wattiraa e saabeere
(Matta 27.57-61, Lukka 23.50-56, Yuhanna 19.38-42)

42 Ko hiiri ɗuum, tawi hawrii e wakkati
segilagol, sabo nyalaande fowteteende ɓadake
naatude.
43 Gooto tedduɗo e waaldeere Saahiiɓe,
bi'eteeɗo Yuusufi mo Arimatiya, wari. Kanko
du imo heɗii ɓangugol laamu Laamɗo. O hulaay
yaade to Pilaatu o ŋaaroo ɗum ɓanndu Iisaa.
44 Ko Iisaa maayi law ɗuum, haaynii Pilaatu,
noddi mawɗo sordaasiiɓe, yami ɗum yalla wo
goonga o maayii.
45 Nde mawɗo sordaasiiɓe oon haalannoo ɗum
Pilaatu ndeen, acci Yuusufi hooya ɓanndu nduun.
46 Yuusufi soodi kasanke, jippini ɓanndu Iisaa
nduun, fiili ɗum e kasanke oon, de watti ɗum e
saabeere wasaande ley hayre. Caggal ɗuum, o
talliti hayre, o uddiri dammbugal saabeere ndeen.
47 Mariyama mo Magdala e Mariyama inna Yu-
usufi nji'i to o wattaa toon.

16

Haala iirtagol Iisaa
(Matta 28.1-8, Lukka 24.1-12, Yuhanna 20.1-10)

1 Nde nyalaande fowteteende faltinoo ndeen,
Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna
Yaakuuba coodi nebbeele uurɗe faa njaha, ngatta
e ɓanndu Iisaa.
2 Nyannde go'aɓerde e jeɗɗiire ndeen, rewɓe
ɓeen ngari to saabeere ndeen illa law, wakkati
puɗal naange.
3 Iɓe mbi'undura:
—Moy tallitanta en hayre wonnde e dammbugal
saabeere ndeen?
4 Ammaa nde ɓe ɓantunoo gite maɓɓe ndeen, ɓe
nji'i hayre ndeen tallitaama. Inde mawni sanne.
5 Wakkati ɓe naatunoo e saabeere ndeen, ɓe nji'i
jokolle ina jooɗii gere nyaamo ina ɓornii saaya
ndaneeha, de ɓe kuli.
6 O wi'i ɓe:
—Taa kulee! Oɗon piloo Iisaa Nasaraatuujo ton-
tanooɗo oon. O iirtake, o walaa ɗo. Inan nokku ɗo
o wattanoo ɗoon.
7 Joonin kaa, njehee, mbi'owee taalibaaɓe
makko ɓeen e Piyeer o artoyto on Galili. Toon
nji'oyton mo, hono no o wiirunoo on noon.
8 Rewɓe ɓeen njalti saabeere ndeen, ndoggi. Iɓe
ndiwna kulol, iɓe mbemmbii sanne. Ɓe kaalanaay
fay gooto huunde ndeen no ɓe poti hulude.
————————————————
9 Illa fajiri nyannde go'aɓerde e jeɗɗiire, Iisaa
iirtake. Caggal ko o iirtii ɗuum, o artii o ɓangi
e Mariyama jeyaaɗo Magdala mo o riiwnoo gin-
naaji jeɗɗi e muuɗum oon.

10 Mariyama yehi humpitoyde kabaaru oon
wondunooɓe e Iisaa ɓeen, tawi iɓe cunii iɓe
mboya.
11 Ammaa ko ɓe nani o iirtake e ko Mariyama yi'i
mo ɗuum fu, ɓe ngoonɗinaay ɗum.

12 Caggal ɗuum, o ɓangi e ɗiɗo maɓɓe e tagaadi
ngonndi, iɓe nanngi laawol jahoowol ladde.
13 Kamɓe du, ɓe ngarti ɓe kumpiti heddiiɓe ɓeen,
de ɓeen ngoonɗinaay ɓe.

14 Sakitii, o ɓangi e taalibaaɓe sappo e ngo'o
ɓeen wakkati mo ɓe nyaamata. O feliri ɓe rafi
goonɗinal maɓɓe e yoorde ɓerɗe maɓɓe, sabo ɓe
ngoonɗinaay yiiɓe mo caggal ummitagol makko
ɓeen.
15 O wi'i ɓe:

—Njehee ley adunaaru ndu fuu, mbaajoɗon
tagaaɗo fuu Kabaaru Lobbo o.
16 Goonɗinɗo de lootaa lootagal batisima fu, his-
inte. Mo goonɗinaay jukkete.
17 Kaayeefiiji ɗi ina ngoodani goonɗinɓe ɓeen:
ɓe ndiiwran ginnaaji saabe am, ɓe kaalan ɗemle
kese,
18 ɓe nanngiran bolle e juuɗe maɓɓe. Fay si ɓe
njari poson, fay huunde waɗataa ɓe. Ɓe njowan
juuɗe maɓɓe e nyawɓe de cella.

19 Gaɗa Iisaa Joomiraaɗo haaldii e maɓɓe,
yeentinaa dow kammu, jooɗii gere nyaamo
Laamɗo.
20 De kamɓe kaa, ɓe njehi iɓe mbaajowoo ley
nokkuuje fuu. Joomiraaɗo ina wondi e maɓɓe,
tabintiniri konngol ngol e maandeeji kaayniiɗi

jaadooji e maggol.*

* **16:20** Aaya 9 yaade 20 tawaaka e ɗereeji ɓurdi fuu ɓooyude ɗiin.

Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɗo Amaana Keso

Fulfulde Burkina New Testament

copyright © 2012 SIM International

Language: Fulfulde Burkina (Fulfulde, Western Niger)

Dialect: Burkina

Translation by: SIM International

Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɗo Amaana Keso

This translation, published by SIM International, was published in 2012.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM (Mission Protestante) , BP 1552, Ouagadougou 01, BURKINA FASO.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
c32b76d2-ab0d-5ad5-a698-b4140754fcc2